

Kommunereformen og Bardu kommune

Fordeler og ulemper ved å fortsette som egen kommune

Audun Thorstensen, Kjetil Lie, Sondre Groven og Per Kristian Roko Kallager

TF-notat 2016

Kolofonside

Tittel:	Bardu kommune
Undertittel:	Fordeler og ulemper ved å fortsette som egen kommune
TF-notat nr:	2016
Forfatter(e):	Audun Thorstensen , Kjetil Lie, Sondre Groven og Per Kristian Roko Kallager
Dato:	25.01.2016
ISBN:	
ISSN:	1891-053X
Pris:	(Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidedfoto:	Telemarksforskning og istockfoto.no
Prosjekt:	
Prosjektnummer.:	20151790
Prosjektleder:	Audun Thorstensen
Oppdragsgiver(e):	Bardu kommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til: Telemarksforskning, Postboks 4, 3833 Bø i Telemark – tlf 35 06 15 00 – www.telemarksforskning.no

---

Forord

Telemarksforsking har fått i oppdrag fra Bardu kommune å vurdere hvorvidt Bardu, i lys av mål og forutsetninger for kommunereformen kan bestå som egen kommune. Utredningen tar for seg områdene samfunnsutvikling, økonomi, tjenester og lokaldemokrati.

Økonomikapitlet i utredningsrapporten vil bl.a. spesielt også belyse mulige konsekvenser av forslaget til nytt inntektssystem.

Bø, 25. januar 2016

Kjetil Lie

Oppdragsansvarlig

Innholdsfortegnelse

- Innledning – side 5
- Samfunnsutvikling – side 11
  - Befolkningsutvikling – side 15
  - Næringsutvikling – side 19
  - Pendling og interne avstander – side 25
  - Samfunnsutvikling i kommunen – side 30
  - Samlet vurdering samfunnsutvikling – side 35
- Økonomi – side 40
  - Inntekter og økonomiske nøkkeltall – side 43
  - Økonomiske virkemidler i kommunereformen – side 49
  - Forslag til nytt inntektssystem – side 53
  - Effektiviseringsmuligheter – side 60
  - Demografiske endringer – side 67
  - Samlet vurdering økonomi – side 70
- Tjenesteyting – side 77
  - Kompetanse og kapasitet – side 81
  - Interkommunalt tjenestesamarbeid – side 93
  - Valgfrihet – side 99
  - Framtidig tjenesteproduksjon – side 101
  - Samlet vurdering tjenesteyting – side 103
- Lokaldemokrati – side 109
  - Høy politisk deltagelse – side 114
  - Lokal politisk styring – side 116
  - Lokal identitet – side 120
  - Oppgavepotensial – side 122
  - Samlet vurdering lokaldemokrati – side 133
- Samlet vurdering «Bardu som egen kommune» – side 138
- Referanser – side 147
- Vedlegg – side 149

Innledning

Bakgrunn for utredningen

- Stortinget har gjennom kommunereformen gitt alle kommuner i landet en utredningsplikt for å vurdere framtidig kommunestruktur og eventuell endring for egen kommune.
- Bardu kommune inngikk i 4 ulike strukturalternativ i utredningen av kommunestruktur utført på vegne av Midt-Troms regionråd.
  - Alternativ 1: **Bardu**, Målselv, Sørreisa, Dyrøy, Tranøy, Torsken, Berg, Lenvik
  - Alternativ 5: Lavangen, **Bardu**, Salangen og Målselv
  - Alternativ 7: **Bardu**, Målselv, Sørreisa, Dyrøy
  - Alternativ 8: **Bardu** og Målselv
- Bardu kommune har også bedt om en særskilt vurdering av 0-alternativet, det vil si Bardu som fortsatt egen kommune. Telemarksforsking har gjennomført begge disse utredningene.

Om kommunereformen

- Kommunereformen skal legge til rette for at flere kommuner slår seg sammen. Færre og større kommuner skal gi bedre kapasitet til å ivareta og videreutvikle lovpålagte oppgaver, gi bedre muligheter til å utvikle bærekraftige og gode lokalsamfunn, samt ivareta viktige frivillige oppgaver. Som et generelt prinsipp skal reformen legge grunnlaget for at alle kommuner kan løse sine lovpålagte oppgaver selv.
- Regjeringen framhever følgende overordnede mål med kommunereformen:
  - Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
  - Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
  - Bærekraftig og økonomisk robuste kommuner
  - Styrket lokaldemokrati
- Kommunene har fått et utredningsansvar når det gjelder framtidig kommunestruktur.

Regjeringens ekspertutvalg

- Ekspertutvalget for kommunereformen ble nedsatt 3. januar 2014. Den første delrapporten ble levert 31. mars 2014, og inneholdt kriterier kommunene bør oppfylle for å ivareta dagens kommunale oppgaver. Andre delrapport kom 1. desember. Denne delrapporten tok for seg flere regionale og statlige oppgaver som utvalget med utgangspunkt i kriteriene fra delrapport 1 har vurdert om kan overføres til kommunene.
- Tabellen under viser samfunnsmessige hensyn og kriterier for de fire ulike rollene kommunen har som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. Det er blant annet tatt utgangspunkt i disse kriteriene når det er laget et vurderingssystem for utredning av kommunestruktur på Nordmøre.

Samfunnsmessige hensyn	Kriterier	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
TJENESTEYTING		SAMFUNNSUTVIKLING	
Kvalitet i tjenestene Effektiv bruk av samfunnets ressurser Likeverdighet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Effektiv tjenesteproduksjon Økonomisk soliditet Valgfrihet Statlig rammestyring	Helhetlig ivaretagelse av areal- og transportinteresser tilpasset klima- og miljøhensyn Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse
MYNDIGHETSUTØVELSE		DEMOKRATISK ARENA	
Rettsikkerhet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Tilstrekkelig distanse	Betydningsfulle oppgaver og rammestyring Lokal politisk styring Levende lokalt folkestyre Aktiv lokal politisk arena	Høy politisk deltakelse Lokal politisk styring Lokal identitet Bred oppgaveportefølje Statlig rammestyring

Ekspertutvalgets kriterier for god kommunestruktur

Metode og gjennomføring

- I forbindelse med denne utredningen gjennomførte vi en særskilt spørreundersøkelse rettet til administrative ledere, politikere og tillitsvalgte i Bardu kommune. Denne spørreundersøkelsen tar særlig stilling til spørsmål som er relevante dersom Bardu velger å bli stående alene. Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 17.12.15 til 4.1.16. Det er sendt en purring (22/12). Av de 50 respondentene som fikk spørreskjemaet tilsendt, var det 2 respondenter der spørreskjemaet kom i retur grunnet feil e-post, e-postfilter eller lignende. Det reelle utvalget utgjør dermed 48 respondenter. Blant disse er det 32 som (helt eller delvis) har svart på undersøkelsen, dvs. en svarprosent på 67. 30 respondenter har status som helt gjennomført (=62,5 %). Undersøkelsen ble gjennomført vha. det elektroniske spørreskjemaverktøyet SurveyXact.
- Vi har også innhentet informasjon og statistikk fra flere ulike kilder: Herunder KOSTRA, SSB og Telemarksforskings egne datasett.
- Bardu kommunes hjemmesider og «Statusbilde» har blitt benyttet som grunnlag for denne utredningen. Vi har også benyttet oss av tidligere funn fra rapporten Telemarksforskning utførte på vegne av Midt-Troms regionråd hvor Bardu inngikk i flere strukturalternativer.
- For å belyse de fire overordnede målene i kommunereformen har vi benyttet oss av et egenutviklet kriteriesett for vurdering av enkeltkommuner som bygger på kriteriesettet som ble benyttet i Midt-Troms utredningen.
- Vi presiserer at den samlede poengscoren for «0-alternativet» ikke er sammenliknbar med scoren på sammenslåingsalternativene – det er endringene for store til.

Kriteriesett for null-alternativet

- For å vurdere «Bardu som egen kommune» har vi tatt utgangspunkt i kriteriesettet vi benyttet i Midt-Troms, og tilpasset dette til vurdering av 0-alternativet. Det er flere kriterier som ikke er aktuelle når vi vurderer kommuner alene framfor sammenslåingsalternativer. Disse er:
  - Kommunesenter (under samfunnsutvikling)
  - Effekt på frie inntekter ved sammenslåing 1-15 år – i prosent av brutto driftsinntekter (under økonomi)
  - Effekt på frie inntekter ved sammenslåing etter 20 år – i prosent av brutto driftsinntekter (under økonomi)
  - Endring i konsesjonskraftsinntekter
  - Ulike modeller for lokalisering av administrasjon og spesialiserte tjenester (under tjenesteyting)
  - Behov for tiltak for å styrke lokaldemokrati (under lokaldemokrati)
- Når vi nå vurderer 0-alternativet vil vi understreke at summene som vi samlet sett får ut av vurderingene, ikke er sammenlignbare med summene når vi vurderer strukturalternativene. Til det er endringen i kriterissystem for stor.
- Kriteriesettet er forklart mer inngående under hvert delkapittel med poengsummer og terskler for å oppnå ulike «smileys».

Telemarksforskning

Samfunnsutvikling

Samfunnsutvikling i kommunene

- Kommunene har en sentral rolle når det gjelder å skape en helhetlig utvikling av lokalsamfunnet og gode levekår for innbyggerne. I analyser av kommunenes rolle som samfunnsutviklingsaktør er det vanlig å legge til grunn en vid definisjon av samfunnsutvikling, noe som innebærer innsats på en rekke områder. Dette kan være arbeid knyttet til:
  - Areal- og samfunnsplanlegging
  - Næringsarbeid
  - Kulturtiltak
  - Nettverksbygging
  - Samarbeid med andre kommuner, lokalt næringsliv, fylkeskommuner, frivillige organisasjoner også videre
- Et av målene i kommunereformen er en mer helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Regjeringen ønsker at kommunesektoren skal bli i bedre stand til å løse nasjonale utfordringer. Reformen skal bedre forutsetningene for en styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet både når det gjelder arealbruk, samfunnssikkerhet- og beredskap, transport, næring, miljø og klima, og også den sosiale utviklingen i kommunen. Regjeringen ønsker at kommunegrensene i større grad tilpasses naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.
- Kommunesektoren skal bli bedre i stand til å løse nasjonale utfordringer. Reformen skal bedre forutsetningene for en styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet både når det gjelder arealbruk, samfunnssikkerhet- og beredskap, transport, næring, miljø og klima, og også den sosiale utviklingen i kommunen. Det er ønskelig at kommunegrensene i større grad tilpasses naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.
- En annen del av målet er at regjeringen ønsker at kommunene i større grad enn i dag skal ha kompetanse og kapasitet til å drive med samfunnsutvikling. En handlekraftig kommune kan spille en stor rolle som samfunnsutvikler, både lokalt og regionalt. Dette er blant annet avhengig av kommunenes evne til å drive god og effektiv planlegging, og legge til rette for aktiv oppfølging av dette arbeidet. Dersom kommunen har kapasitet og kompetanse vil den også stå sterkere når det gjelder muligheter til å skaffe utviklingsmidler, trekke til seg nye virksomheter (både offentlige og private) og delta i samarbeids- og utviklingsprosjekter både nasjonalt og internasjonalt.
- En viktig målsetting for kommunene er å stimulere til næringsutvikling og økt sysselsetting. Dette er noe som også krever kompetanse, evne til nettverksbygging, gode planer og god infrastruktur. Dersom flere kommuner innenfor den samme bo-, arbeids- og serviceregionen driver næringsrettet arbeid på hver sin måte, er det fare for at kommunene ender opp med konkurrerende tiltak i stedet for tiltak som støtter og bygger opp om hverandre. Dersom forutsetningene ellers er til stede, kan en samlet næringspolitikk hjelpe til med å styrke grunnlaget for næringsutviklingen i hele regionen.

Regjeringens ekspertutvalg

- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.
- Tabellen under viser hvilke samfunnsmessige hensyn og kriterier ekspertutvalget har lagt til grunn for kommunens rolle som samfunnsutvikler.

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Samfunnsutvikling	Helhetlig ivaretagelse av areal- og transportinteresser tilpasset klima- og miljøhensyn Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	<ul style="list-style-type: none"> • Funksjonelle samfunnsutviklingsområder • Tilstrekkelig kapasitet • Relevant kompetanse

- Som vist på forrige side, er et av målene ved kommunereformen en mer helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, og kommunegrenser som samsvarer bedre med bo- og arbeidsmarkedsregioner. I tillegg samsvarer også målet om bedre kapasitet og kompetanse i kommunene til samfunnsutvikling med kriteriene til ekspertutvalget.
- Vi har i våre vurderinger benyttet disse kriteriene for å vurdere muligheten for å drive med samfunnsutvikling ved de ulike strukturalternativene.

Vurderingskriterier samfunnsutvikling

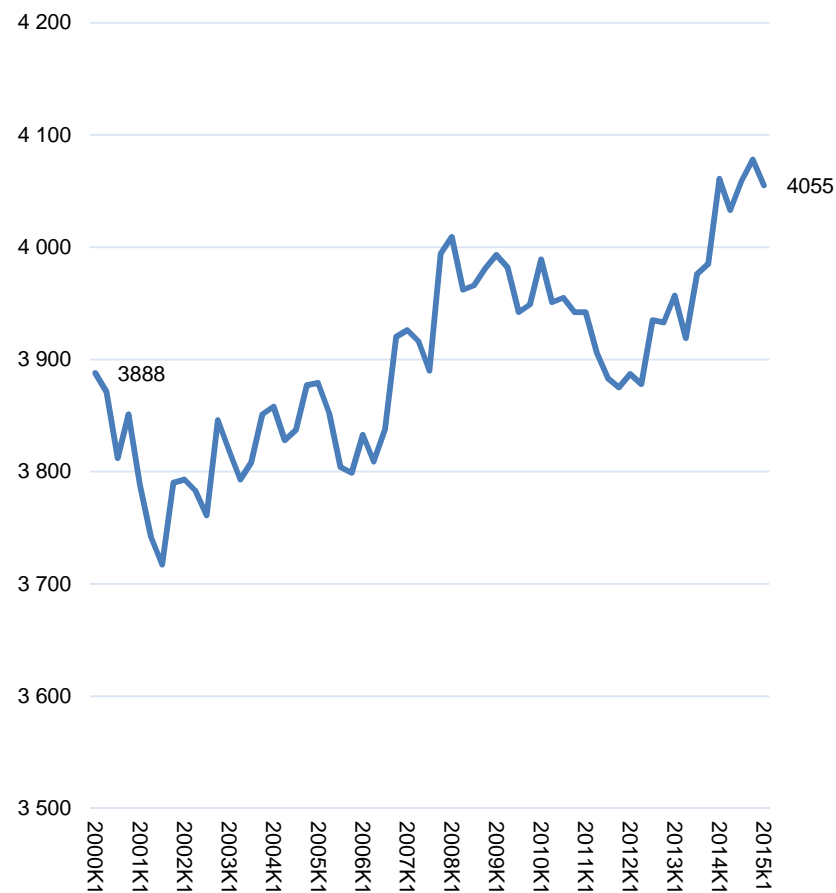
- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av samfunnsutvikling, men det er gjort flere endringer sammenliknet med vurderingen mot Midt-Troms. Kriteriet om kommunesenter er tatt bort siden dette var brukt for å vurdere om det var et naturlig kommunesenter i en ny kommunene eller om det kunne være en kilde til konflikt. Vi har tatt utgangspunkt i at det ikke er aktuelt for kommunen å vurdere å flytte kommunesenteret til et annet sted i kommunen.
- Vi har tatt inn et kriterium om styrket og samordnet samfunnsutvikling, som er et av målene ved kommunereformen.
- En nærmere beskrivelse av kriteriene finnes under «samlet vurdering samfunnsutvikling».

Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Befolkningsstørrelse	Regjeringens ekspertutvalg har anbefalt en kommunestørrelse på 15 – 20 000 innbyggere for å ha tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse til å ivareta rollen som samfunnsutvikler.	0-20
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Vi har sett på alder på kommuneplanene, samt årsverk i kommunen knyttet til samfunns- og arealplanlegging.	0-20
Funksjonelle samfunnsutviklingsområder	Vi har sett på inndeling i bo- og arbeidsmarkedsregioner og pendlingsdata til nabo kommunene.	0-20
Styrket og samordnet samfunnsutvikling	Vi har sett om kommunen allerede i dag inngår i samarbeid som ivaretar målet om en styrket og samordnet samfunnsutvikling.	0-10
Avstand til kommunesenter	Vi har sett på interne avstander i kommunene.	0-20
Næringsstruktur	Vi har sett på næringsstrukturen i kommunen, og vurdert om den er variert og om arbeidsplassene er i bransjer som har hatt vekst.	0-10

Befolkningsutvikling

Befolkningsutvikling

- Figuren viser befolkningsutviklingen i Bardu fra 2000 til 2015. Bardu har (per 1. kvartal 2015) 4 078 innbyggere
- Som vi ser av figuren har det vært folkevekst i Bardu. Det var en liten nedgang på begynnelsen av 2000-tallet. Etter dette har folketallet økt.

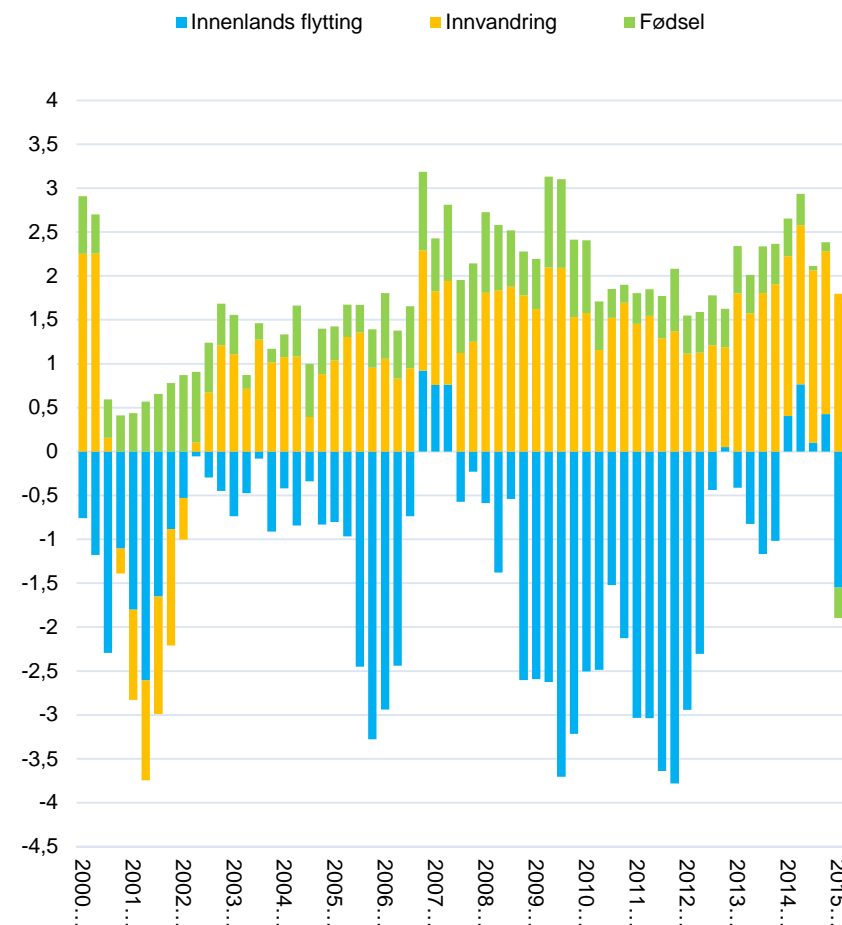

Utvikling i folkemengde fra 2000 til 2015, ved utgangen av 3. kvartal.
Kilde: Telemarksforsking/SSB

Befolkningsutvikling dekomponert

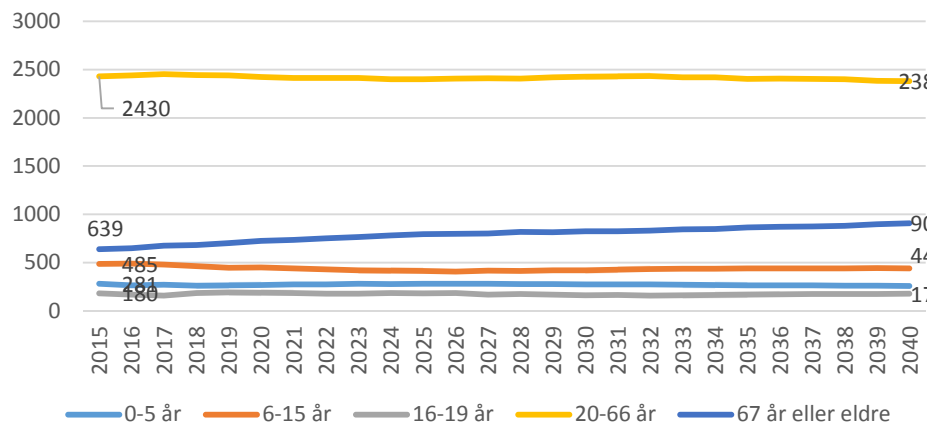
- Figuren til høyre viser kvartalsvis prosentvis befolkningsutvikling dekomponert i innenlands nettoflytting, netto innvandring og fødselsbalanse.
- Som vi ser av figuren er innenlands flytting stort sett negativ. Innvandring har derfor bidratt til at folketallet i Bardu har økt. Det har også vært fødselsoverskudd (med unntak av 2015) i Bardu.

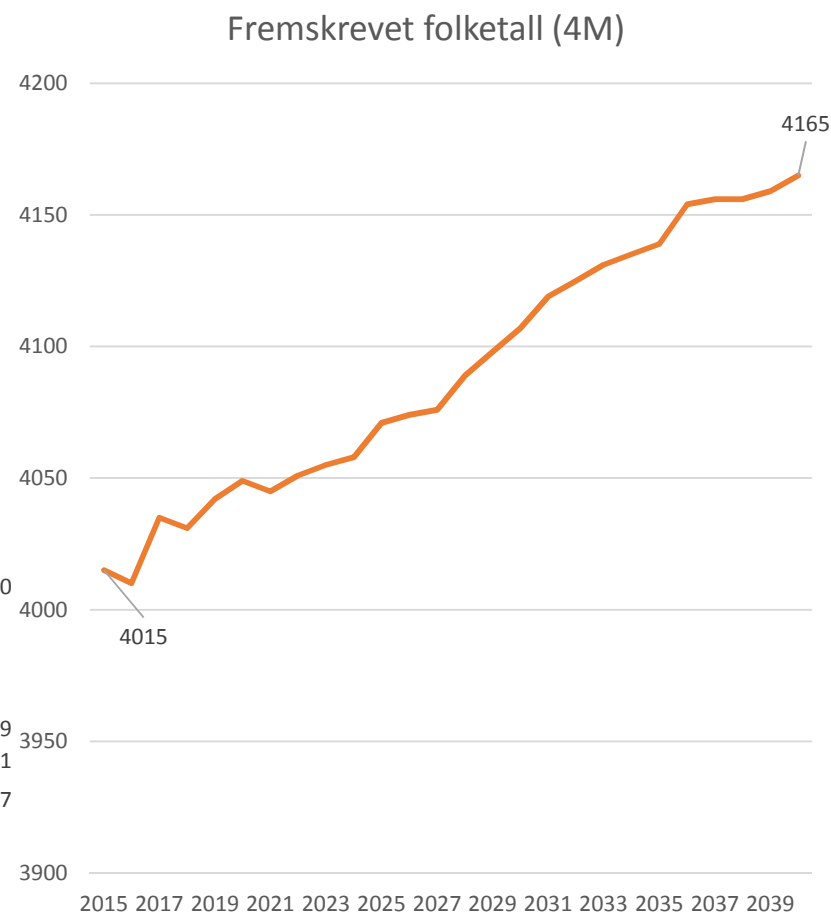
Årlig kvartalsvis befolkningsutvikling dekomponert i innenlands nettoflytting, netto innvandring og fødselsbalanse. 2000-2015. Kilde: SSB/Telemarksforsking

Fremskrevet befolkningsutvikling

- Figuren til høyre viser at folketallet i Bardu forventes å vokse frem mot 2040 (startpunkt 2014). Veksten forventes å tilsvare 150 personer samlet for perioden.
- Figuren under viser fremskrevet befolkningsutvikling fordelt på ulike aldersgrupper. Som vi ser av figuren forventes det vekst i de eldste aldersgruppene (67+), mens det forventes en nedgang i øvrige aldersgrupper.

Fremskrevet befolkningsvekst fra 2014 til 2040 – SSBs middelframskrivning (MMMM). Kilde: SSB

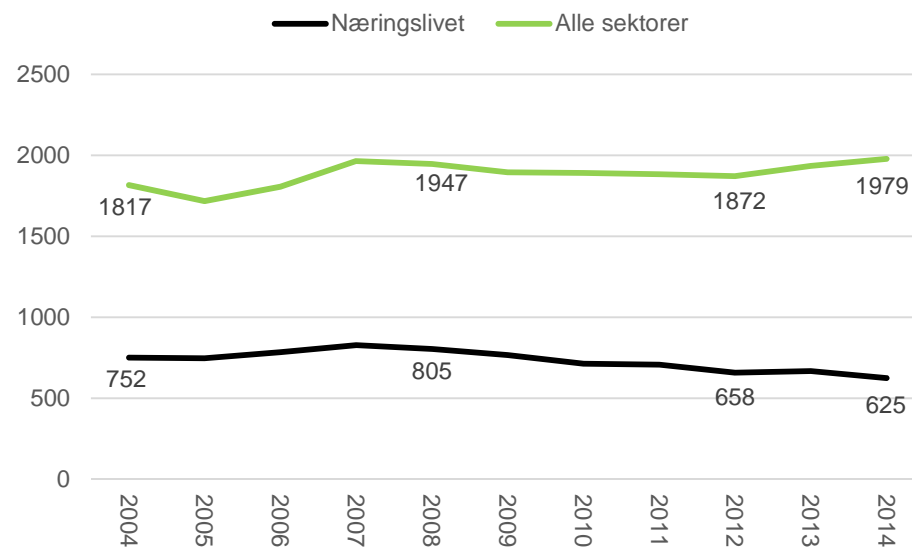

Fremskrevet befolkningsvekst fra 2014 til 2040 – SSBs middelframskrivning (MMMM). Kilde: SSB

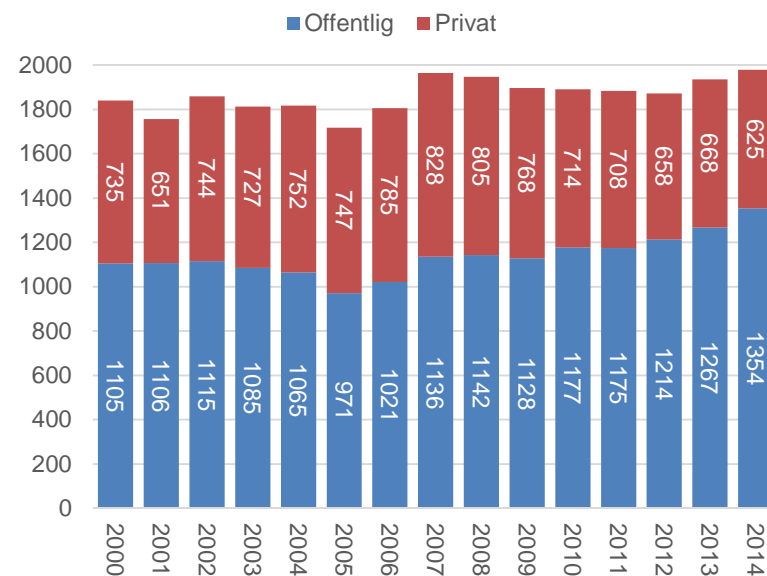
Næringsutvikling

Arbeidsplassutvikling i Bardu

- Figuren nede til venstre viser at Bardu har hatt en samlet oppgang i antallet arbeidsplasser fra 2004 til 2014. For alle sektorer har det vært en oppgang på 162 arbeidsplasser i perioden, tilsvarende en vekst på om lag 8,9 prosent i hele perioden. Antallet private arbeidsplasser har derimot hatt en nedgang i perioden, tilsvarende 127 arbeidsplasser. Figuren til høyre viser fordelingen mellom arbeidsplasser i offentlig og privat sektor. Som vi ser av figuren er det et vesentlig høyere antall ansatte i offentlig sektor sammenliknet med privat sektor.
- Samlet sett finner vi en positiv trend for arbeidsplassutviklingen i Bardu.

Arbeidsplassutvikling i alle sektorer og i næringslivet i Bardu. 2004-2014.
Kilde: SSB

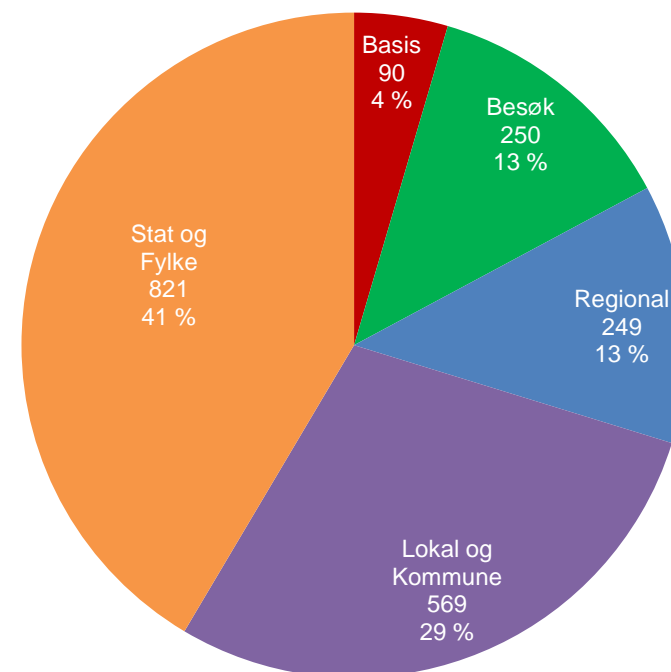
Kilde: Telemarksforsking/SSB

Arbeidsplasser fordelt på sektorer

Videre er det interessant å se på hvordan arbeidsplassene i kommunen er fordelt mellom ulike sektorer. Arbeidsplassene er fordelt etter:

- Fylke og stat
- Lokal og kommune
  - *Lokale næringer* er næringsliv som leverer tjenester til den lokale befolkningen, og som i stor grad substituerer tjenester fra offentlig sektor. Dette er tjenester som barnehager, skoler, primærhelsetjenester og renovasjon.
- Basisnæringer
  - *Basisnæringer* er næringsliv som konkurrerer på et nasjonalt eller internasjonalt marked. Basisnæringerne produserer varer eller tjenester på et sted, som selges og konsumeres hovedsakelig utenfor stedet der produksjonen foregår. Primærnæringer som landbruk, gruver og industri, tilhører basisnæringerne. Samtidig er det en del tjenesteproduksjon som også defineres som basisnæringer. Dette er tjenester som IT, telekom og teknologiske tjenester.
- Besøksnæringer
  - *Besøksnæringer* er næringsliv som kjennetegnes av at kunden må være personlig til stede. Besøksnæringerne inkluderer all turisme, men også butikkhandel og en del personlige tjenester.
- Regionale næringer
  - De *regionale* næringerne består av bransjer som både har annet næringsliv, offentlige institusjoner og befolkningen som kunder, og som hovedsakelig retter seg mot et regionalt marked. Det er bransjer som bygg og anlegg, transport og forretningsmessig tjenesteyting. Vi finner ofte en konsentrasjon av de regionale næringerne i byer og sentra.

Kakediagrammet under viser hvordan de 1 979 arbeidsplassene i Bardu er fordelt på ulike sektorer i 2014. Stat og fylke er den desidert største sektoren. Deretter følger lokal og kommune, regional, besøk og en relativt beskjeden basisnæring.

Arbeidsplasser fordelt på ulike sektorer i Bardu. Absolutte tall og prosent i 2014. Kilde: Telemarksforsking

Private arbeidsplasser fordelt på næring

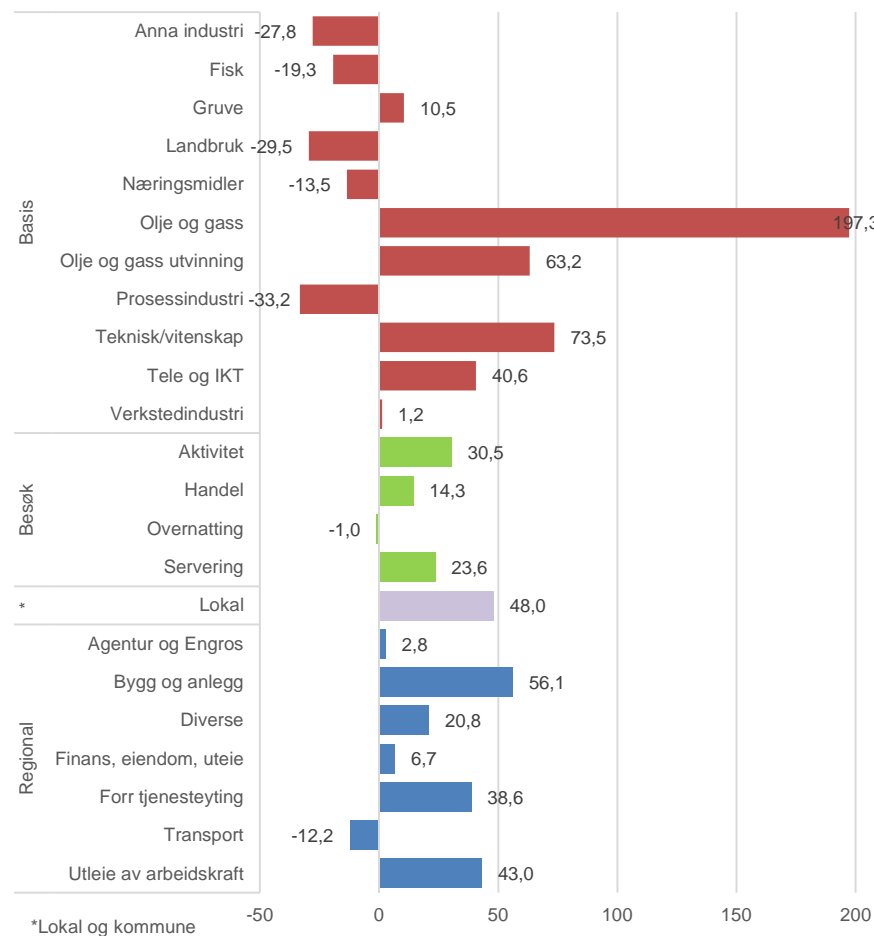
- Tabellen gir en oversikt over de 625 arbeidsplassene i privat sektor i Bardu. Disse er igjen fordelt under ulike næringer og i ulike bransjer
- Innenfor basisnæringene er det flest arbeidsplasser innenfor landbruk.
- Under besøk ser vi at det er flest arbeidsplasser knyttet til handel.
- Det er relativt få arbeidsplasser i lokale næringer (i privat sektor).
- Under regional er det flest sysselsatte i kategorien diverse, deretter følger bygg og anlegg.

Næring	Bransje	Antall arbeidsplasser Bardu
Basis	Anna industri	17
	Verkstedindustri	4
	Fisk	1
	Gruve	1
	Landbruk	49
	Teknisk/vitenskap	7
	Tele og IKT	11
Besøk	Aktivitet	40
	Handel	144
	Overnatting	29
Lokal	Servering	37
	Lokal	36
Regional	Agentur og Engros	14
	Bygg og anlegg	61
	Diverse	126
	Finans, eiendom, uteie	10
	Forr tjenesteyting	16
	Transport	16
	Utleie av arbeidskraft	6
	Totalt	625

Antall arbeidsplasser i de ulike bransjene som inngår under de ulike næringstypene i privat sektor i 2014 i Bardu . Kilde: Telemarksforsking

Lokaliseringskvotient - forklaring

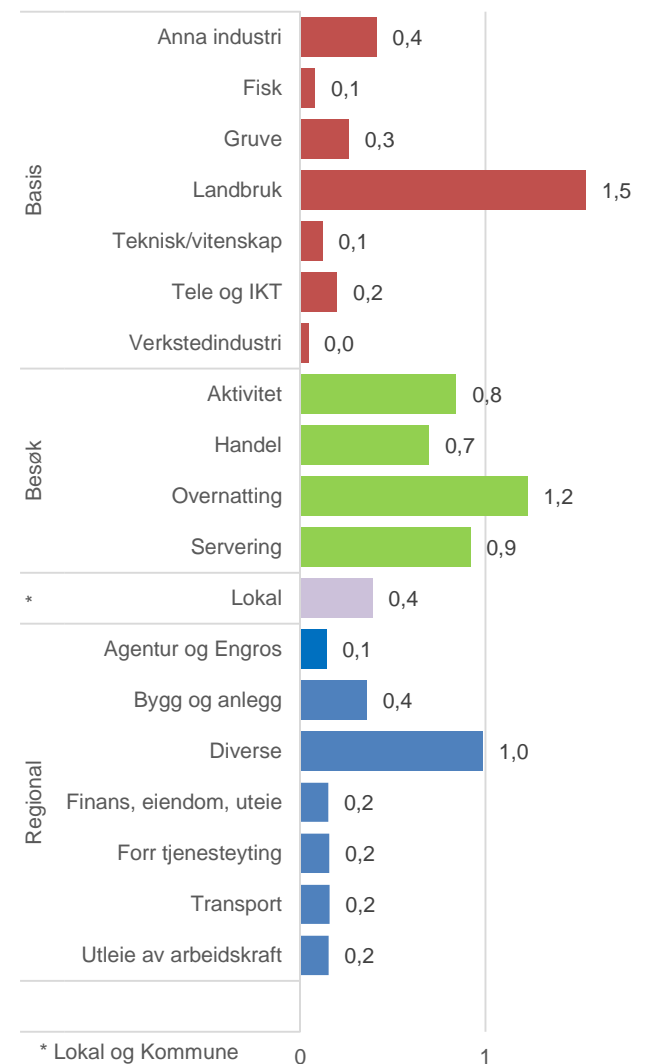
- Lokaliseringskvotienter sier noe om hvor store bransjene er i kommunen/på stedet relativt til resten av landet. Antall arbeidsplasser i bransjen er delt på totalt antall sysselsatte i kommunen. Denne andelen er delt på tilsvarende andel for landet. Når tallet er 1, er andelen den samme som for Norge. Det betyr at dersom andelen er lavere enn 1, er det en lavere andel som jobber i den bransjen sammenlignet med landet, og omvendt dersom tallet er høyere enn 1. Dersom tallet er for eksempel 2, er det dobbelt så mange som jobber i bransjen i den aktuelle kommunen enn landsgjennomsnittet.
- Figuren til høyre viser Norges vekst på landsbasis fra 2001 til 2014. Det gir et bilde av hvilke bransjer som er i vekst, og hvilke som er i nedgang.
- Bransjene som har hatt størst vekst siden 2001, er olje og gass, olje- og gassutvinning, teknisk/vitenskap, lokale næringer, bygg og anlegg, forretningsmessig tjenesteyting og utleie av arbeidsplass.
- Det har vært størst nedgang i anna industri, fisk, landbruk, næringsmidler, prosessindustri og transport.
- Lokaliseringskvotienten på neste side viser arbeidsplasser i Bardu i 2014 relativt til landsgjennomsnittet i 2014.

Arbeidsplassvekst i de ulike bransjene i Norge i perioden 2001 - 2014. I prosent.

Lokaliseringskvotient - Bardu

- Innenfor basisnæringene er landbruk større enn på landsbasis. Det er også en del andre bransjer representert innenfor basisnæringene, men disse er i mindre grad representert
- Landbruk og anna industri er næringer som har hatt nedgang, mens tele og ikt og teknisk/vitenskap har vært i vekst.
- Innenfor besøksnæringene har overnatting hatt nedgang – dette er en bransje som er noe større i Bardu enn på landsbasis. De øvrige bransjene har vært i oppgang, men er dog noe mindre representert i Bardu
- Innenfor regionale næringer er de flere bransjer representert, men de fleste, med unntak av diverse er noe mindre representert enn på landsbasis.
- Samlet sett ser vi at det er en del bransjer representert i Bardu, men noen av bransjene er bransjer som på landsbasis har vært i nedgang.

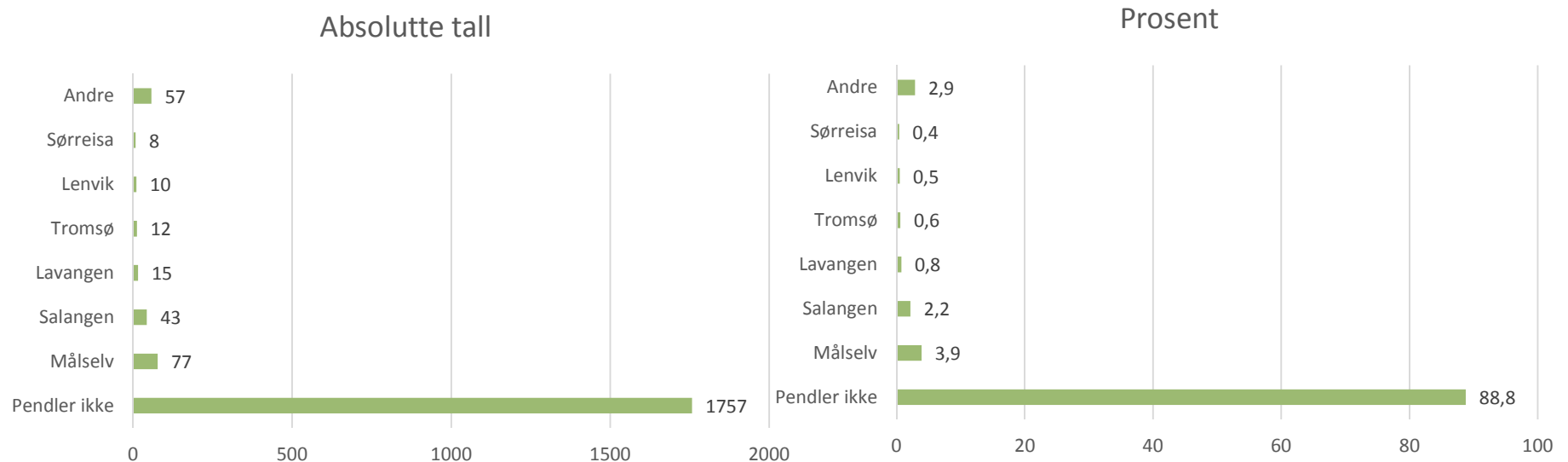

Pendling og interne avstander

Innpendling

- Figuren under viser innpendling til Bardu i absolutte tall og prosent.
- Det var totalt 1979 arbeidsplasser i Bardu per 4. kvartal 2014. 1757 arbeidsplasser, eller 88,8 prosent, er besatt av personer som bor i kommunen.
- 77 personer fra Målselv og 43 personer fra Salangen pendlet inn til Bardu. Dette utgjør henholdsvis 3,9 og 2,2 prosent av arbeidsplassene i Bardu.

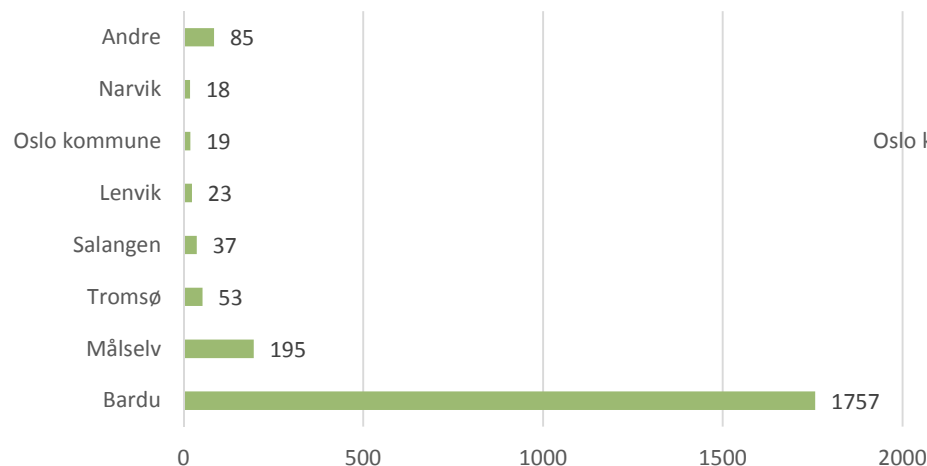
Innpendling til Bardu kommune i absolutte tall. 2014.
Kilde: SSB

Innpendling til Bardu kommune i prosent. 2014.
Kilde: SSB

Utpendling

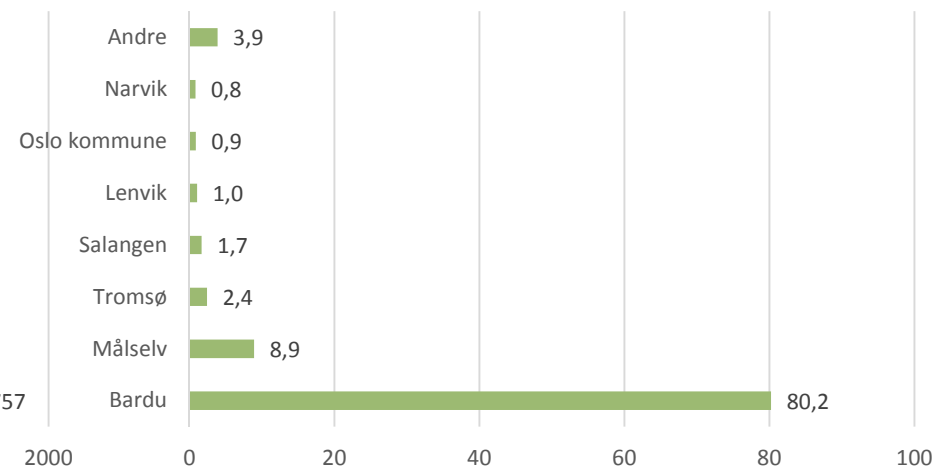
- Figurene under viser utpendling fra Bardu til andre kommuner i absolutte tall og prosent.
- Som vi så på forrige side, så både bor og arbeider 1757 personer i Bardu. Det utgjør 80,2 prosent av de sysselsatte. Det vil si at totalt 19,8 prosent av de som er sysselsatt i Bardu pendler ut til andre kommuner. Det er størst utpendling til Målselv: 8,9 prosent, eller 195 personer pendler hit. Deretter følger Tromsø som 2,4 prosent, eller 53 personer pendler til. Det er og en del som pendler til andre kommuner (3,9 prosent). I NIBRs kartlegging av bo- og arbeidsmarkedsregioner inngår Bardu i BA-region Målselv.

Absolutte tall

Utpendling fra Bardu kommune i absolutte tall. 2014.
Kilde: SSB.no

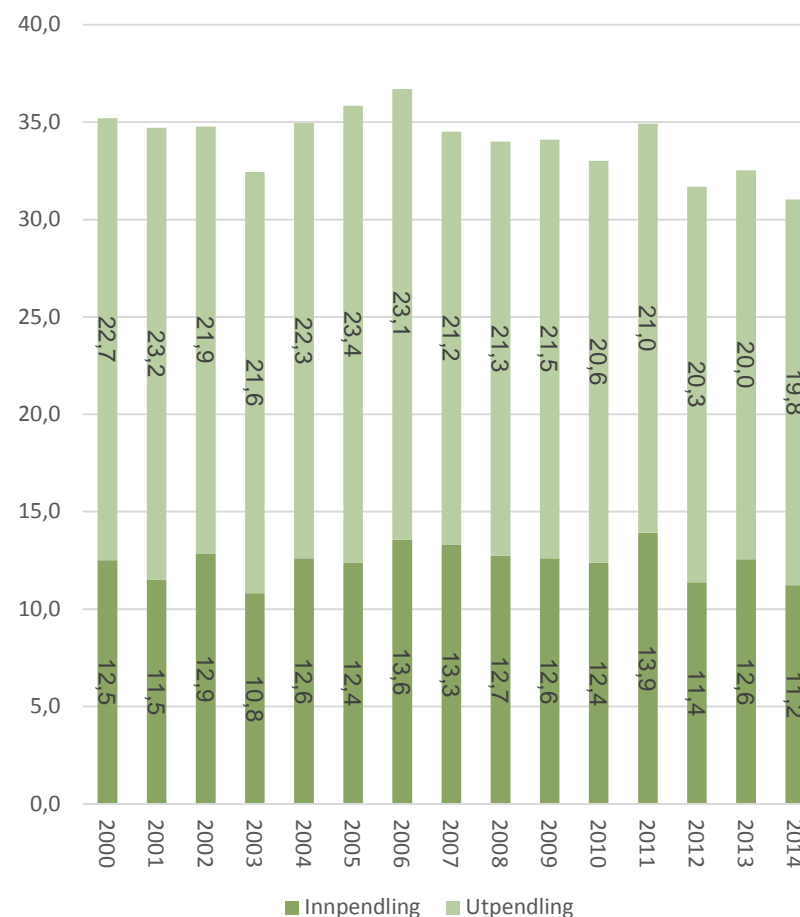
Prosent

Utpendling fra Bardu kommune i prosent. 2014.
Kilde: SSB.no

Arbeidsmarkedsintegrasjon

- I figuren til høyre ser vi arbeidsmarkedsintegrasjonen i Bardu i de enkelte år fra 2000 til 2014. Det er summen av andelen av den sysselsatte befolkningen som pendler ut og andelen av arbeidsplassene på stedet som det pendles inn til.
- Som figuren viser er det en noe høyere andel utpendling enn det er innpendling til Bardu kommune.

Pendling til og fra Bardu kommune i prosent..
Kilde: SSB

Interne reiseavstander i Bardu kommune

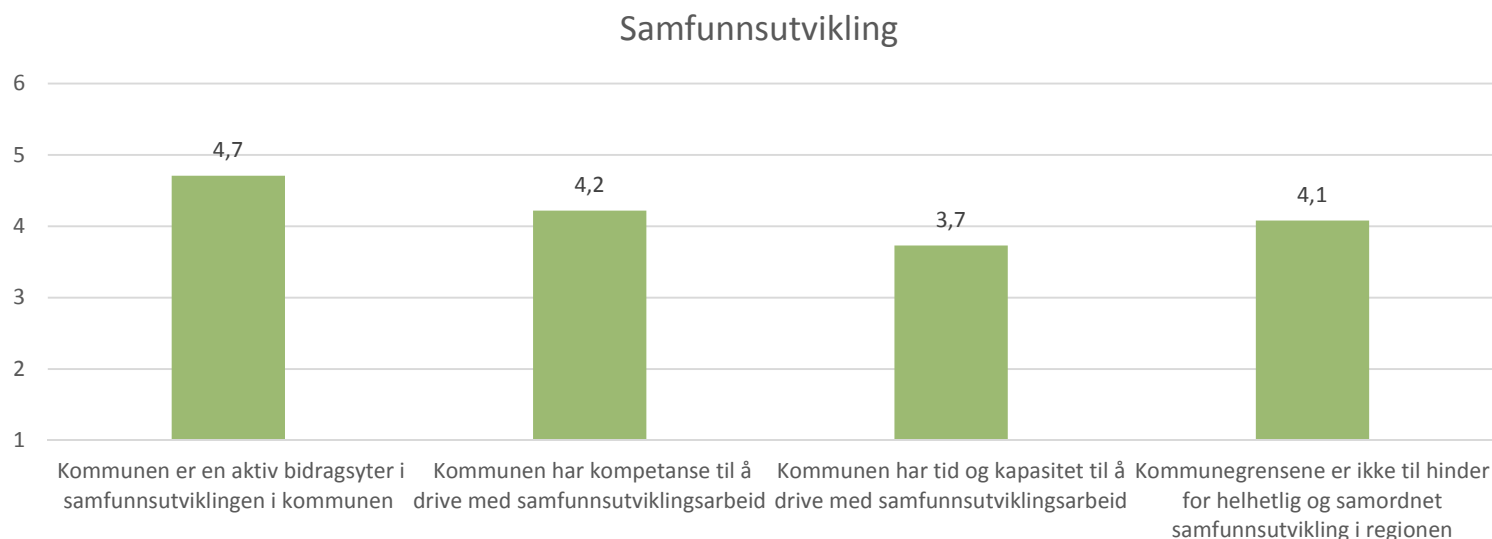

- KOSTRA (2014) oppgir en gjennomsnittlig reisetid for innbyggerne til kommunesenteret Setermoen på 5,9 minutter. Slik sett fremstår Bardu som en relativt kompakt kommune.

Samfunnsutvikling i kommunen

Samfunnsutvikling – svar fra spørreundersøkelsen

Respondentene vurderer kommunen som en aktiv bidragsyter i arbeidet med samfunnsutvikling. Respondentene er også enige i at kommunen har kompetanse til å drive med samfunnsutviklingsarbeid. Tid og kapasitet til samfunnsutviklingsarbeid blir også vurdert til å være til stede, men scorer noe lavere enn på kompetanse. Kommunegrensene i regionen blir av ikke vurdert som en hindring for samfunnsutvikling i regionen.

Lokal og regional utvikling

- Regjeringen mener kommunereformen skal bidra til styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet knyttet til:
  - Arealbruk/planlegging
  - Samfunnssikkerhet- og beredskap
  - Transport
  - Næring
  - Miljø og klima
- Som vi ser av tabellen har Bardu noe samarbeid på lokal og regional utvikling innenfor de fem forskjellige områdene med andre kommuner eller aktører. Det meste av samarbeidet er innenfor næring generelt.

Område	Samarbeid
Arealbruk/planlegging	
Samfunnssikkerhet og beredskap	- Brannsamarbeid - Forsvarskoordinator
Transport	- Fylkesvegplan
Næring	-Dialogen Bardu -Visit Bardu SA - Bardu utvikling SA
Miljø og klima	- Midt-Troms Friluftsråd - Midt-Troms viltregion

Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse

Resultat fra *NIVI Rapport 2014:1 Kartlegging av plankapasitet og plankompetanse i kommunene*, sier noe om landets kommuner sin kapasitet og kompetanse til å ivareta planlegging etter krav i plan- og bygningsloven.

Kapasitet er definert som «*kommunenes evne til å ivareta alle oppgaver og den saksmengden kommunene står overfor*». 61 % av kommunene har 0,5 årsverk eller mindre til samfunnsplanlegging, og 32 % av kommunene har 0,5 årsverk eller mindre arealplanlegging. Et fagmiljø kan per definisjon minimum bestå av 2 personer, og det betyr at kun 28 % av kommunene har fagmiljø til å ivareta arealplanlegging og kun 6 % av kommunene har fagmiljø til å ivareta samfunnsplanlegging. Jo mindre kommunestørrelsene er, jo høyere er opplevelsen av manglende kapasitet på planområdet.

Kompetanse er definert som «*tilgang til personale med nødvendig formalkompetanse og/eller realkompetanse innenfor planlegging*». 82 % av kommunene mener de i stor grad har nødvendig fagkompetanse til å ivareta oppgavene innenfor arealplanlegging og 68 % av kommunene mener de i stor grad har nødvendig fagkompetanse til å ivareta oppgavene innenfor samfunnsplanlegging. Utdanningsbakgrunnen blant samfunns- og arealplanleggere i kommunene er variert, og et fellestrekk synes å være utfordringer i rekruttering av sivilingeniører, arkitekter og arealplanleggere.

Det ser ut til at landets kommuner gjennomgående har bedre kompetanse enn kapasitet. Men i små fagmiljø, eller der fagmiljø ikke eksisterer, kan det være svært utfordrende å opprettholde og utvikle fagkompetanse.

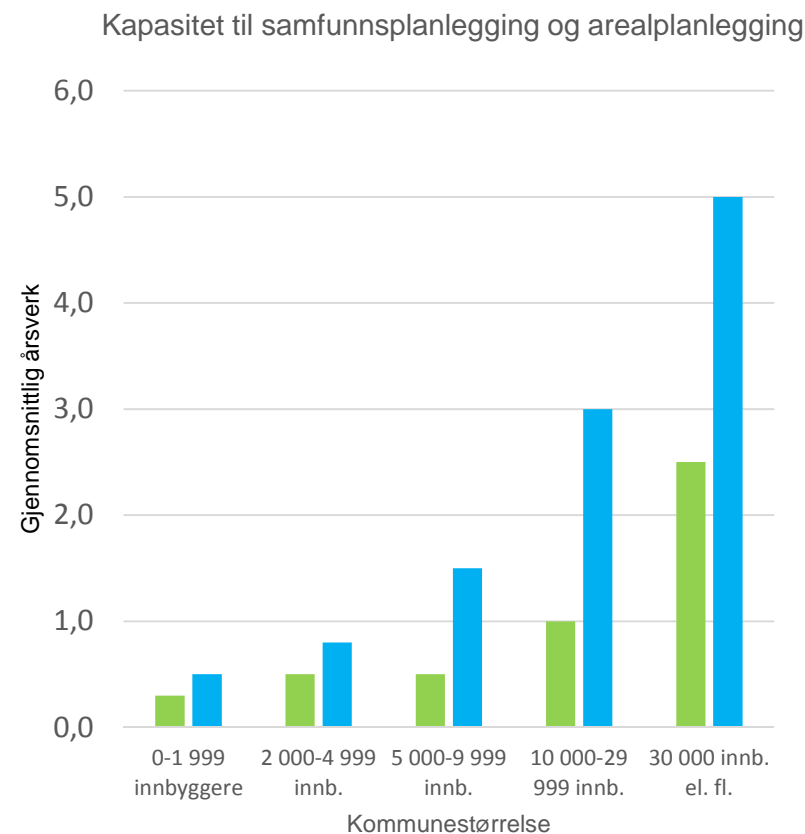

Diagram basert på tabell 3.2 NIVI Rapport 2014:1

Kapasitet og kompetanse i Bardu

- På forrige side så vi at på landsbasis oppgir kommuner på størrelse med Bardu (2 000 til 4.999 innbyggere) at de i snitt har ca. 0,5 årsverk til samfunnsplanlegging og 0,75 årsverk til arealplanlegging.
- Plan og bygningsloven setter rammene for samfunns- og arealplanleggingen i kommunene. Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel og arealdel (§ 11-1). *Kommuneplanens samfunnsdel* tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunen som samfunn og som organisasjon og bør beskrive og vurdere alternative utviklingsstrategier. Handlingsdelen angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. *Kommuneplanens arealdel* er en overordnet plan som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og bruk av arealene i kommunen. Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2012, mens kommuneplanens arealdel revideres per dags dato (2015).
- I Bardu kommunes statusbilde beskrives kompetansen knyttet til planarbeid som god. Kapasiteten er derimot på et minimumsnivå, det har derfor ved behov vært nødvendig å leie inn ekstern kompetanse ved behov. Det er en egen næringsavdeling i kommunen. Det er ansatt en egen enhetsleder. Bardu kommune har vært bidragsyter i utviklingen av næringsutviklingsforum «Dialogen Bardu»

Samlet vurdering samfunnsutvikling

Vurderingssystem samfunnsutvikling

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike kriteriene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys for å vurdere de ulike kriteriene og gi en samlet vurdering. Disse er 😊, 😐 og 😞.
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering. Det er vist i tabellen under og på neste side.
- Vurderingssystemet er i utgangspunktet laget for å vurdere sammenslåing av to eller flere kommuner. Siden vi nå vurderer én kommune, har vi derfor tilpasset kriteriene noe. Kriteriet kommunesenter er tatt ut.
- Under tilstrekkelig kapasitet og kompetanse har vi sett på hva kommunen kan forvente seg framover; på funksjonelle samfunnsutviklingsområder har vi sett på tilhørighet til bo- og arbeidsmarkedsregioner og på avstand til kommunesenter har vi tatt utgangspunkt i avstand fra kommunesenteret til tettsteder og bygder med skole.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Under 5 000 innbyggere	0	😞
	5 000 – 14 999 innbyggere	10	😐
	Over 15 000 innbyggere	20	😊
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Kommunen kan forvente dårligere kapasitet og kompetanse i framtiden	0	😞
	Kommunen kan forvente omtrent samme kapasitet og kompetanse i framtiden	10	😐
	Kommunen kan forvente bedre kapasitet og kompetanse i framtiden	20	😊

Vurderingssystem samfunnsutvikling

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Funksjonelle samfunnsutviklingsområder	Tilhører et annet bo- og arbeidsmarkedsområde, og har over 25 prosent utpendling/innpendling til en eller flere andre kommuner	0	
	Eget BA-områder/tilhører et annet BA-område, men har under 25 prosent utpendling/innpendling til en eller flere andre kommuner.	10	
	Eget bo- og arbeidsmarkedsområde.	20	
Styrket og samordnet samfunnsutvikling	Kommunen har i dag lite samarbeid på de fem områdene arealbruk/planlegging, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring og miljø og klima.	0	
	Kommunen har i dag noe samarbeid på de fem områdene arealbruk/planlegging, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring og miljø og klima.	5	
	Kommunen har i dag mye samarbeid på de fem områdene arealbruk/planlegging, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring og miljø og klima.	10	
Avstand til kommunesenter	Gjennomsnittlig reisetid i kommunen er over 60 minutter.	0	
	Gjennomsnittlig reisetid i kommunen er mellom 45 og 60 minutter.	10	
	Gjennomsnittlig reisetid i kommunen er over 45 minutter.	20	
Næringsstruktur	Kommunen har en lite variert næringsstruktur, og overvekt av arbeidsplasser i nedgangsbransjer.	0	
	Kommunen har en variert næringsstruktur, men en del arbeidsplasser i nedgangsbransjer.	5	
	Kommunen har en variert næringsstruktur med arbeidsplasser i både basis-, besøk- og regionale næringer, og en overvekt av arbeidsplasser i vekstbransjer.	10	

Vurdering av samfunnsutvikling – Bardu som egen kommune

Vurderingskriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Bardu har et befolkningsgrunnlag på under 5 000 innbyggere.	0/20	
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Kompetansen til Bardu innenfor samfunnsutvikling beskrives som god. Kapasiteten er derimot noe begrenset. Med den forventede veksten i folketallet kan Bardu forvente seg omtrent samme kapasitet og kompetanse som i dag.	5/10	
Funksjonelle samfunnsutviklingsområder	Bardu inngår i BA-region Målselv, men det er under 25 prosent pendling til andre kommuner.	10/20	
Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling	Bardu har i dag noe samarbeid på de fem områdene	5/10	
Avstand til kommunesenter	Avstandene innad i kommunen er innenfor akseptabel pendlingsavstand.	20/20	
Næringsstruktur	Samlet sett er næringsstrukturen i Bardu noe variert, men en del av bransjene som er større enn på landsbasis er næringer som har vært i nedgang.	5/10	
Samlet vurdering samfunnsutvikling	Samlet får «Bardu som egen kommune» en score på 45 av 100 poeng på samfunnsutvikling.	45/100	

Oppsummering samfunnsutvikling

- Det er forventet folketallsvekst i Bardu frem mot 2040, men det forventes ikke at folketallet vil overstige 5 000 innbyggere. I statusbildet presiseres det at det er konkrete planer om mer sysselsetting i Forsvaret – det kan føre til en høyere vekst i folketallet enn det SSBs prognoser tilsier. Det er også igangsatt et prosjekt som skal bidra til at ansatte i Forsvaret melder flytting til kommunen.
- Av de som pendler ut er det høyest andel som pendler til Målselv, men det er fortsatt over 80 prosent som har arbeidssted og bosted i Bardu kommune. Det vitner om at det relativt sett, er mange arbeidsplasser i Bardu.
- I kommunen er det en egen næringsenhet, arbeidet med planer og planverk er underlagt teknisk enhet. Kompetansen i fagmiljøet beskrives som god, mens kapasiteten beskrives som begrenset. Det har derfor ved noen tilfeller vært leid inn ekstern kompetanse. Ressursene til å drive med samfunnsutvikling i egen organisasjon er noe begrenset – det er lite midler avsatt til samfunnsutvikling i kommunen
- Forsvaret har en svært sentral rolle i Bardu kommune. I statusbildet opplyses det om at Forsvaret sysselsetter 1 045 personer (2015). Det er en stor del av de sysselsatte i kommunen.
- Bardu har ett definert sentrum og det har i de senere år vært fokusert på «sentrumsetetikk» på Setermoen.
- Det er en noe variert næringsstruktur i Bardu, men en del av bransjene som er større enn på landsbasis er bransjer som har vært i nedgang. Ellers er det flere ulike bransjer representert, men en del av disse er mindre enn på landsbasis.
- Det er relativt korte avstander internt i kommunen
- Bardu har noe samarbeid med andre kommuner/aktører på samfunnsutvikling

Økonomi

Mål ved reformen og ekspertutvalget

- Et av målene ved kommunereformen er bærekraftige og økonomisk robuste kommuner. Regjeringen peker på at større kommuner vil ha større ressursgrunnlag og kan også ha en mer variert befolknings- og næringssammensetning. Det gjør kommunene mer robuste ovenfor uforutsette hendelser og utviklingstrekk. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner vil legge til rette for en mer effektiv ressursbruk innenfor begrensede økonomiske rammer (kommunereform.no).
- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver. Ekspertutvalget hadde altså ikke økonomi som et eget område, men det er to kriterier under tjenesteyting som er relevant for økonomi, og som vi også ser på i denne delen av rapporten:
  - Økonomisk soliditet
  - Effektiv tjenesteproduksjon

Vurderingskriterier økonomi

- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av økonomi. Det er gjort flere endringer sammenlignet med vurderingene i utredningen for Midt-Troms regionråd:
  - På kriteriet frie inntekter er det tatt utgangspunkt i hvordan inntektsnivået for kommunen er i dag (mens det i rapportene som omhandler sammenslåing er sett på hvordan dette vil endre seg ved sammenslåing). Vi har også gjort noen vurdering av effektene av nytt inntektssystem.
  - Vi har tatt ut kriteriet om økonomiske virkemidler i kommunereformen. Dersom kommunen består som egen kommune, vil en ikke kunne ta del i disse midlene, så vi har redegjort for i rapporten hva dette innebærer.
  - Vi har sett på effektiviseringsgevinster innenfor administrasjon og tjenesteområdene i dagens kommune etter samme metodikk som vi bruker i utredningen av kommunesammenslåinger.
  - Vi har tatt vekk kriteriet om konsesjonskraft. Inntektene fra konsesjonskraft vil kunne endre seg ved endringer i kommunestrukturen, mens inntektene vil være konstante dersom det ikke skjer endringer i strukturen.
  - For å vurdere økonomisk soliditet har vi i tillegg til å se på netto driftsresultat også tatt med nivå på disposisjonsfond.
  - En nærmere beskrivelse av kriteriene finner du under samlet vurdering økonomi.

Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Netto driftsresultat	Vi har sett på kommunens driftsresultat i % av brutto driftsinntekter.	0-10
Disposisjonsfond	Vi har sett på nivå på disponibelt disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter.	0-10
Korrigerte frie inntekter	Vi har sett på dagens inntektsnivå målt ved korrigerte frie inntekter.	0-20
Nytt inntektssystem	Vi har sett på isolerte effekter ut fra høringen om forslag til nytt inntektssystem.	0-20
Effektiviseringsgevinster på administrasjon	Vi har sett på potensial for effektivisering på administrasjon vurdert mot kommuner på samme størrelse i samme fylke.	0-20
Effektiviseringsgevinster på tjenesteproduksjon	Vi har med utgangspunkt i utgiftsbehovet til kommunen sett på om det er rom for effektiviseringsgevinster på tjenesteområdene.	0-10
Forventet endring i demografikostnader	Vi har sett på om forventet endring i befolknings-sammensetningen vil gi endringer i demografikostnader.	0-10

Inntekter og økonomiske nøkkeltall

Korrigerte frie inntekter – en indikator som viser kommunens reelle inntektsnivå

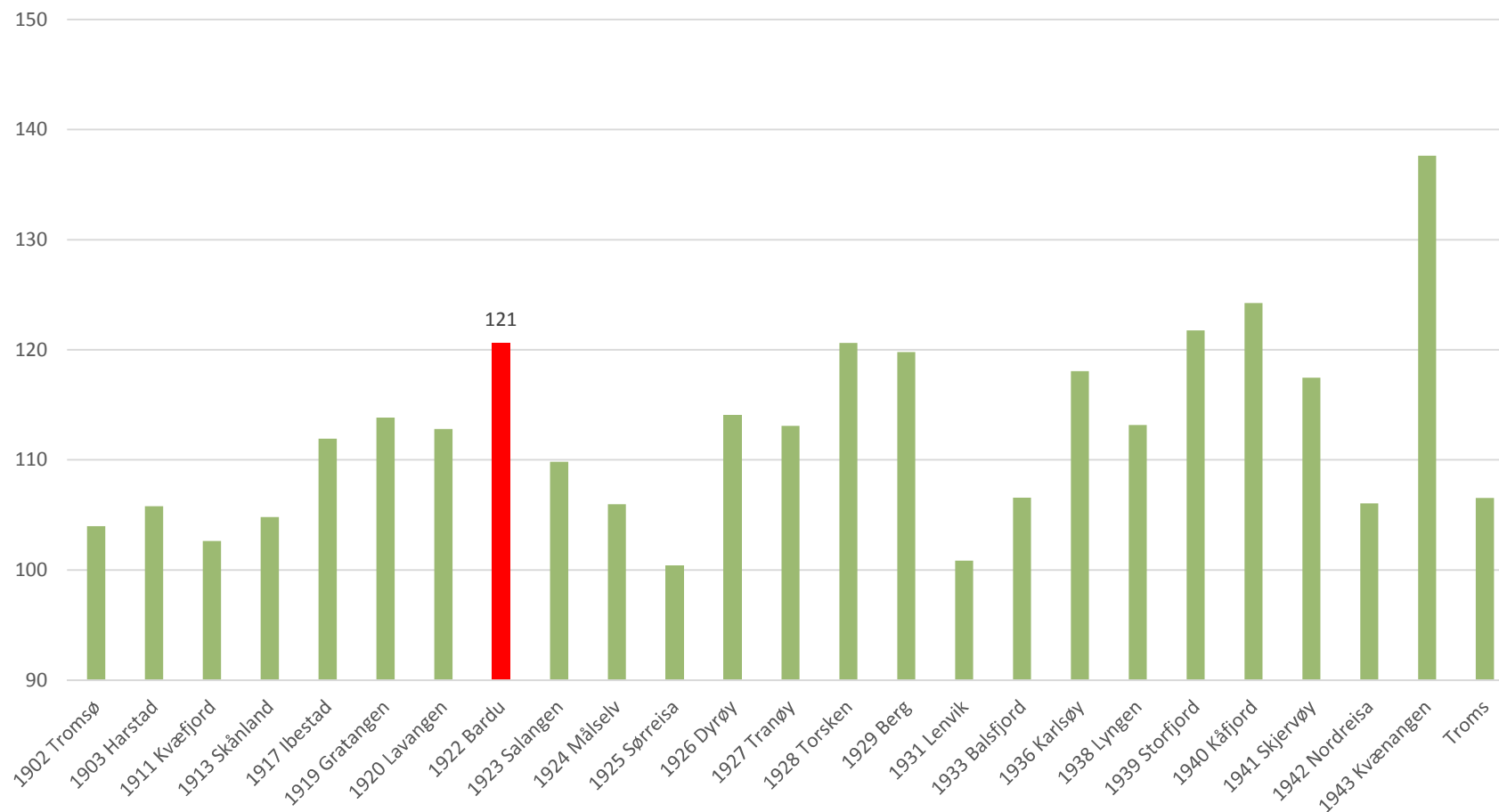
- Korrigerte frie inntekter viser nivået på de frie inntektene (rammetilskudd og skatt) korrigert for variasjon i utgiftsbehov (ifølge kriteriene i inntektssystemet).
- Tabellen under viser korrigerte frie inntekter for Bardu og fire andre sammenlignbare «gruppe-3 kommuner» i Troms. Nivået (i prosent av landsgjennomsnittet) er vist både med og uten eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.
  - I KOSTRA (SSBs statistikk over kommunal tjenesteproduksjon og økonomi) er kommunene delt inn i ulike kommunegrupper etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser (bundne kostnader og frie inntekter). Hensikten er å gjøre det mulig å sammenligne «like kommuner». Bardu er plassert i kommunegruppe 3. Dette er små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og høye frie disponible inntekter.
- Bardu kommune lå 21 prosent over landsgjennomsnittlig nivå for utgiftskorrigerte frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter) i 2014. Kommunen må slik sett sies å være en høyinntektskommune. Kommunens inntektsnivå er i sin tur styrende for det tjenestenivået kommunen kan levere til innbyggerne.

Frie inntekter i 2014 korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Tabellen viser pst. av landsgjennomsnittet av inntekt per innbygger. Landsgjennomsnittet = 100. Kilde: Kommuneproposisjonen 2016.

	Korrigerte frie inntekter ekskl. E-skatt og konsesjonskraftinnt.	Korrigerte frie inntekter inkl. E-skatt og konsesjonskraftinnt.
Bardu	105	121
Salangen	110	110
Kåfjord	119	124
Skjervøy	117	117
Nordreisa	104	106
Troms	106	107
Hele landet	100	100

Korrigerede frie inntekter – en indikator som viser kommunens reelle inntektsnivå

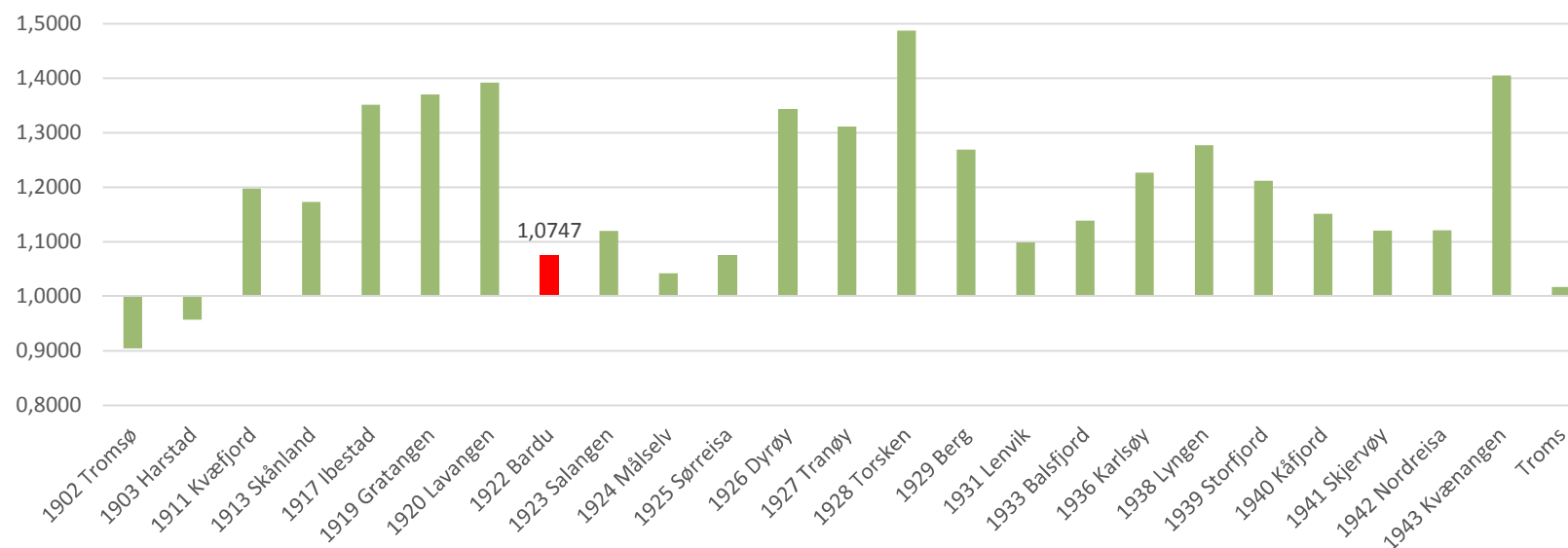
Korrigerede frie inntekter (inkl. e-skatt og konsesjonskraftinnt.) 2014

Beregnet utgiftsbehov

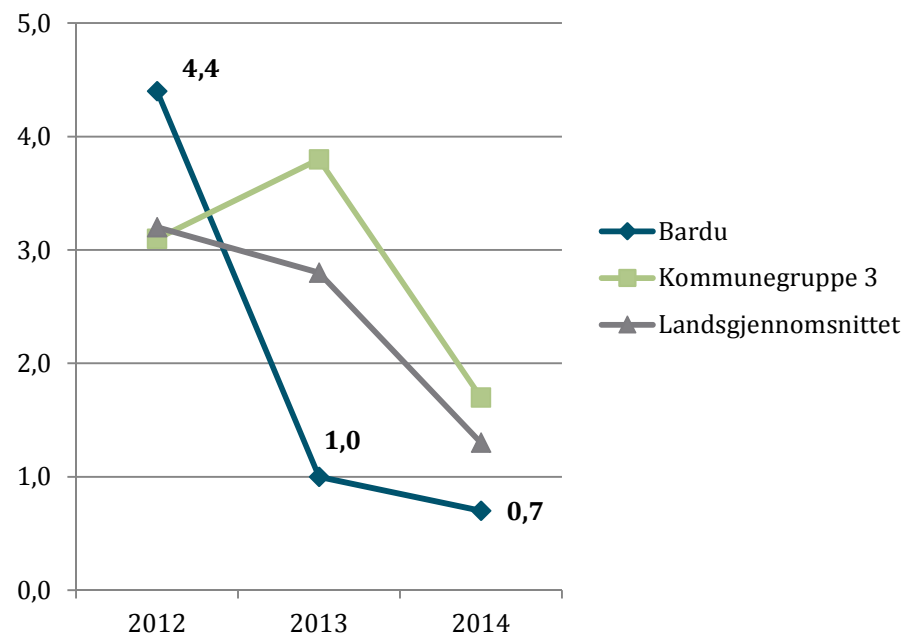
- Indeks for beregnet utgiftsbehov viser hvor «tung» eller «lett» en kommune er å drive, sammenlignet med det som er gjennomsnittet for alle landets kommuner. Dette vil blant annet avhenge av alderssammensetning, avstander osv.
- I 2014 fikk Bardu beregnet et høyere utgiftsbehov enn landsgjennomsnittet, dvs. en indeks over 1,0. Bardu er altså samlet sett omtrent 7,5 prosent mer kostnadskrevenne å drive enn en kommune på landsgjennomsnittet.

Utgiftsbehovsindeks 2014

Netto driftsresultat – en hovedindikator for økonomisk balanse

- Netto driftsresultat blir blant annet brukt av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal økonomi (TBU) som en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat er et mål på hvor mye kommunene sitter igjen med av driftsinntekter etter at driftsutgifter og netto renter og avdrag er betalt. Målt i prosent av driftsinntektene uttrykker netto driftsresultat således hvor stor andel av de tilgjengelige driftsinntektene kommunene kan disponere til avsetninger og egenfinansiering av investeringer. TBU har tidligere gjort beregninger som indikerer at netto driftsresultatet over tid bør ligge på om lag 3 prosent av driftsinntektene for at kommuner og fylkeskommuner skal sitte igjen med tilstrekkelige midler til avsetninger og investeringer. Fra og med 2014 skal momskompensasjon knyttet til investeringer føres i investeringsregnskapet, ikke i driftsregnskapet som tidligere. TBU anbefaler derfor at nivået på netto driftsresultat for kommunesektoren som helhet bør nedjusteres til 2 prosent av inntektene. For kommunene isolert sett er nivået 1,75 prosent. Som det framgår av figuren, hadde Bardu kommune i 2014 et netto driftsresultat på 0,7 prosent.

Netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter 2012-2014. Kilde: KOSTRA (konsern).

Sentrale finansielle nøkkeltall

- Tabellen under viser andre sentrale finansielle nøkkeltall for Bardu kommune hentet fra KOSTRA.
- Det er klare sammenhenger mellom de ulike nøkkeltallene. Dersom kommunen klarer å forholde seg til et gitt mål på netto driftsresultat, vil dette gi muligheter for å nå målet om en økonomisk buffer i form av et gitt nivå på disposisjonsfondet. Nivået på finansutgifter og lånebelastning (netto lånegjeld) er også tett knyttet sammen. Dersom kommunen klarer å holde nede nivået på lånegjelden, vil også rente og avdragsbelastningen (finansutgifter) bli lavere.
- Nivået på disposisjonsfondet kan si noe om hvilken økonomisk «buffer» kommunen har ved uforutsette hendelser, eller som egenfinansiering av investeringer. Bardu hadde et disposisjonsfond på 4,8 prosent i 2014. Til sammenligning var nivået for landsgjennomsnittet 6,3 prosent.
- Netto lånegjeld er et uttrykk for kommunens gjeldsbelastning, soliditet og finansieringsstruktur. Jo lavere tall, jo bedre er det for kommunens økonomi. Gjeldsgraden til Bardu (netto lånegjeld) var noe lavere enn både landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner. Bardu hadde imidlertid noe høyere finansutgifter (her målt som netto renter og avdrag) enn landsgjennomsnittet og kommuner i samme KOSTRA-gruppe.

Sentrale finansielle nøkkeltall. I prosent av sum driftsinntekter. Kilde: KOSTRA (konsern)

	Bardu kommune			Kostra-gruppe 3	Landsgjennomsnittet
	2012	2013	2014	2014	2014
Brutto driftsresultat	5,4	1,4	1,4	1,4	0,5
Netto driftsresultat	4,4	1,0	0,7	1,7	1,3
Finansutgifter	6,1	5,5	5,2	4,3	3,6
Netto lånegjeld	78,5	81,7	69,4	74,6	74,0
Disposisjonsfond	4,5	5,0	4,8	5,6	6,3

Økonomiske virkemidler i kommunereformen

Økonomiske virkemidler kommunereformen

- Regjeringen vil benytte positive økonomiske virkemidler som kan stimulere til kommunesammenslåing i reformperioden.
  - Departementet vil dekke nødvendige engangskostnader ved sammenslåingen etter en standardisert modell basert på antall innbyggere og antall kommuner som inngår i sammenslåing.
  - Kommuner som slår seg sammen vil kunne få reformstøtte for å lette overgangen til en ny kommune.
  - For å stimulere til frivillige kommunesammenslåinger, er det innført et særskilt inndelingstilskudd som en del av inntektssystemet. Denne ordningen skal sikre at kommuner ikke får reduserte rammeoverføringer som følge av en sammenslåing. Inndelingstilskuddet *kompenserer* for bortfall av basistilskuddet (basistillegget) og en eventuell nedgang i regionalpolitiske tilskudd. Inndelingstilskuddet varer over en 20-årsperiode, der det etter de 15 første årene skjer en gradvis nedtrapping. Etter 20 år er så rammetilskuddet nede på det nivået som skal gjelde på lang sikt.
- Virkemidlene gjøres gjeldende for kommuner som slår seg sammen i reformperioden, det vil si sammenslåinger der det er fattet nasjonale vedtak innen 01.01.2018.
- Det betyr at dersom en kommune velger å stå alene, velger man samtidig å si nei til de økonomiske virkemidlene i kommunereformen. Dersom en går inn for sammenslåing på et senere tidspunkt, kan de økonomiske rammebetingelsene være endret.

Direkte støtte til kommunesammenslåing

Engangskostnader ved kommunesammenslåing, i 1000 kr. Kilde: KMD

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0 – 19 999 innbyggere	20 – 49 999 innbyggere	50 – 99 999 innbyggerne	Over 100 000 innbyggere
2 kommuner	20 000	25 000	30 000	35 000
3 kommuner	30 000	35 000	40 000	45 000
4 kommuner	40 000	45 000	50 000	55 000
5 eller flere kommuner	50 000	55 000	60 000	65 000

Reformstøtte til sammenslåtte kommuner, i 1000 kr. Kilde: KMD

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0 – 14 999 innbyggere	5 000
15 – 29 999 innbyggere	20 000
30 – 49 999 innbyggere	25 000
Over 50 000 innbyggere	30 000

Inndelingstilskudd

- Dagens inndelingstilskudd videreføres, det vil si at en ny sammenslått kommune får beholde tilskudd som om den fortsatt var to (eller flere) kommuner i 15 år etter sammenslåingen, før inndelingstilskuddet trappes ned over fem år. Etter reformperioden vil ordningen bli strammet inn. Hvordan omfanget og innretningen på ordningen skal være, herunder perioden for inndelingstilskuddet, vil bli vurdert.
- Grunnlaget for beregning av inndelingstilskudd har til nå vært inntektssystemet som gjelder på det tidspunktet kommunene faktisk slår seg sammen. I kommunereformen er det lagt opp til sammenslåinger i årene 2018 til 2020. Regjeringen har varslet endringer i inntektssystemet med virkning fra 2017, noe som kan føre til at størrelsen på inndelingstilskuddet blir endret i perioden fra kommunen vedtar at de ønsker å slå seg sammen, til de faktisk blir slått sammen. For å ha sikre rammebetingelser i kommunereformen, legger regjeringen opp til at alle sammenslåingene blir behandlet likt. Regjeringen har derfor bestemt at inndelingstilskuddet for kommuner som slår seg sammen i kommunereformen, skal ta utgangspunkt i inntektssystemet slik det er i 2016. Dette er verdt å merke seg. Basistilskudd, småkommunetilskudd og distriktstilskudd Sør-Norge kan alle få redusert vektlegging og verdi over inntektssystemet fom. 2017. Likevel er det altså i så fall de høyere verdiene fra 2016 som kommer til å inngå i utmålingen av inndelingstilskuddet.

Forslag til nytt inntektssystem

Høringsforslag nytt inntektssystem

- Regjeringen har sendt ut et høringsforslag til nytt inntektssystem for kommunene med frist 1. mars 2015. Høringsforslaget og innspillene vil danne grunnlag for et helhetlig forslag til nytt inntektssystem i kommuneproposisjonen for 2017.
- I høringsnotatet redegjøres det for konkrete forslag til endringer i kostnadsnøkkelen, og det gis en omtale av endret innretning på de regionalpolitiske tilskuddene. I tillegg drøftes forholdet mellom kommunenes skatteinntekter og inntektssystemet, uten at det i notatet foreslås konkrete endringer. Regjeringen har tidligere varslet at det fra 2017 skal innføres en form for selskapsskatt for kommunene.
- Som varslet er dagens kompensasjon for smådriftsulemper i kommunal tjenesteproduksjon særlig vurdert i denne gjennomgangen av inntektssystemet. Departementet foreslår å innføre en modell der det skilles mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper i kommunal tjenesteproduksjon og administrasjon, gjennom et kriterium som sier noe om reiseavstander (gjennomsnittlig reiseavstand for å nå 5000 innb., kalt strukturkriteriet). Konkret foreslås det å innføre et gradert basistillegg på bakgrunn av utslag på strukturkriteriet.
- Når det gjelder de regionalpolitiske tilskuddene, ønsker Regjeringen å knytte disse tettere opp til den øvrige distriktpolitikken, forenkle tilskuddsstrukturen og gjøre tilskuddene mer nøytrale i forhold til kommunesammenslåing. Regjeringen foreslår å slå sammen Nord-Norge-/Namdals-tilskuddet, småkommunetilskuddet og distriktstilskudd Sør-Norge til to tilskudd, ett for kommuner i Nord-Norge og ett for kommuner i Sør-Norge. Alle kommuner i Nord-Norge vil fortsatt få et særskilt Nord-Norgetilskudd. Småkommunetilskuddet videreføres innenfor de to nye tilskuddene, som et eget småkommunetillegg, men satsene på tillegget differensieres etter graden av distriktsutfordringer (målt ved distriktsindeksen). I tillegg foreslås det at en høyere andel av tilskuddene fordeles per innbygger.

Samlet omfordeling strukturkriteriet

- Kompensasjon for smådriftsulemper gis i dag gjennom basiskriteriet i utgiftsutjevningen. I 2016 utgjør dette beløpet om lag 13,2 mill kr per kommune. Regjeringen foreslår at basistillegget skal graderes etter verdi på strukturkriteriet, dvs. gjennomsnittlig reiseavstand i den enkelte kommune for å nå 5 000 innbyggere (uavhengig av kommunegrenser). Dette vil medføre at kommuner i relativt tettbygde og sentrale strøk vil kunne få redusert basistilskudd, mens kommuner i mer spredtbygde områder i større grad vil skjermes. Modellen er utviklet å differensiere basiskriteriet mellom kommuner med frivillige og ufrivillige smådriftsulemper.
- I høringsforslaget foreslår regjeringen at kommuner over en viss grenseverdi får beholde hele dagens basistilskudd. Tre scenarier skisseres i høringsforslaget: 25,4 kilometer, 16,5 kilometer eller 13,3 kilometer reiseavstand for å nå 5.000 innbyggere. Jo lavere den øvre grenseverdien settes, jo flere kommuner vil beholde full verdi på basiskriteriet.
- Kommunesektorens samlede inntekter vil ikke bli berørt av dette forslaget, fordi reduksjonen i basistilskudd vil bli beholdt i det samlede inntektssystemet. Frigjorte penger tilbakeføres med et likt beløp per innbygger til alle kommuner.
  - Ved grenseverdi lik 13,3 km, 16,5 km og 25,4 km tilbakeføres hhv. 333 kr, 396 kr og 538 kr per innb.
- Bardu synes å bli delvis skjermet for reduksjon i basistillegget, pga. relativt lange reiseavstander og dermed ufrivillige smådriftsulemper. Dersom grenseverdien settes til 16,5 km vil samlet effekt for Bardu bli ca. 0 kr (dvs. etter tilbakeføring av et beløp tilsvarende 396 kr per innb.).

Samlet omfordeling som følge av strukturkriteriet. 10000 kr. (verdien av et fullt basistilskudd er satt til 14,229 mill. kr)

Kommune	Innbyggere per 1.1.15	Gjennomsnittlig reiseavstand for å nå 5000 innb. (km)	Samlet omfordeling strukturkriteriet (1000 kr)		
			Grenseverdi lik 13,3 km	Grenseverdi lik 16,5 km	Grenseverdi lik 25,4 km
Bardu	4 078	14,7	1 357	31	-3 823

Samlet omfordeling ny kostnadsnøkkel og strukturkriterium

- Det skjer både endring i sektornøkklene og endring i vekting mellom sektorene.
  - Når det gjelder sektornøkklene er det ett nytt kriterium (aleneboende 30-66 år) og to faller bort (urbanitetskriteriet og Norskfødte 6-15 år med innvandrereforeldre).
- Bardu får beregnet en effekt av ny oppdatert kostnadsnøkkel på ca. 20 000 kr (hvorav endringer i kriterieverdier og vekting av kriteriene på ca. 0,653 mill. og endringer i de ulike tjenestenes andel av samlede utgifter på ca. 0,631 mill.)
- Samlet utslag som følge av ny kostnadsnøkkel og innføring av et strukturkriterium blir dermed ca. 50 000 kr.

Samlet utslag ny kostnadsnøkkel og strukturkriterium. 1000 kr.

	Utslag ny kostnadsnøkkel	Utslag strukturkriterium (grense 16,5 km)	Samlet utslag ny nøkkel og strukturkriterium
Bardu	23	31	54

Regionalpolitiske tilskudd

- For å bidra til mer rettferdig fordeling og for å gjøre de regionalpolitiske tilskuddene mer nøytrale i forhold til kommunesammenslutninger foreslås det at en noe høyere andel av tilskuddene fordeles per kommune og mindre per innbygger. Småkommunetilskuddet-/tillegget er foreslått knyttet tettere opp til distriktpolitikken, ved at satsene på tillegget differensieres i forhold til distriktsindeksen. Veksttilskuddet blir foreslått videreført i sin nåværende innretning.
  - I dag får alle kommuner i Nord-Norge et Nord-Norge-tilskudd med et fast beløp per innbygger (3.239 kr per innbygger i Troms, utenom tiltakssonen, i 2016). Kommuner med færre enn 3200 innbyggere, får i tillegg et småkommunekommunetilskudd med et fast beløp per kommune (ca. 5,5 mill kr i 2016).
- I høringsforslaget slås det fast at Nord-Norge- og Namdalstilskuddet videreføres, og slås sammen med småkommunetilskuddet for disse kommunene til et nytt Nord-Norgetilskudd. Satsene for tilskuddene vil derimot bli lagt frem i kommuneproposisjonen for 2017, slik at det blir vanskelig å gi et anslag på verdien for det foreslåtte Nord-Norgetilskuddet for den enkelte kommune.
- Bardu mottar i 2016 Nord-Norgetilskudd på 13,2 mill kr. I tillegg kvalifiserer kommunen til veksttilskudd på ca. 0,5 mill kr (årlig befolkningsvekst på 1,7 % siste 3 år. Terskelen for å motta veksttilskudd var 1,5 % i 2016).

Skatteelementer

- Kommunens skatteinntekter omfatter i dag skatt på inntekt og formue fra personlige skatteyttere, naturressursskatt fra kraftselskaper, eiendomsskatt og andre produksjonsskatter, dvs. konsesjonsavgift som betales til kommuner som er berørt av vannkraftutbygging eller regulering. Kommunenes inntekter fra personskatt og naturressursskatt inngår i inntektsutjevningen mellom kommunene. Gjennom skatteutjevningen ble det i 2014 omfordelt 7,6 milliarder.
- Innretningen av skatteelementene i inntektssystemet vil være en vurdering av balansen mellom hensynet til lokal forankring av inntektene og hensynet til likeverdige tjenester. Siden 2011 har det vært et mål at skatteinntektenes andel av kommunesektorens samlede inntekter skal være på 40 prosent. I utgangspunktet er det satsen for kommunalt skattøre på personskatten som brukes til å regulere ønsket skatteandel.
- I høringen skriver regjeringen ikke noe konkret om endringer i skatteandelen og skatteutjevning. Det vises imidlertid til en allerede varslet endring om selskapsskatt, som regjeringen beskrev i kommuneproposisjonen for 2016.
- Bardu hadde i 2014 en skatteinntektsandel på 94,6 prosent av landsgjennomsnittet, og er slik sett vurdert å ha et skattenivå under landsgjennomsnittet. Inntektsutjevningen kan tenkes utformet på flere måter, blant annet endring i utjevningsgraden. En eventuell lavere skatteutjevningsgrad vil gi negativt utslag for skattesvake kommuner og positivt utslag for skattesterke kommuner. Økning i skatteandel og redusert utjevning vil gi tilsvarende fordelingsvirkning.

Konsekvenser for Bardu

- Bardu synes å bli skjermet for reduksjon i basistillegget, pga. relativt lange reiseavstander og dermed ufrivillige smådriftsulemper. Samlet effekt for Bardu ved innføring av strukturkriteriet (grenseverdi lik 16,5 km) anslås til ca. 20 000 kr.
- Som følge av ny (oppdatert) kostnadsnøkkel beregnes en effekt for Bardu på 30 000 kr.
- Illustrasjonsberegningene viser dermed et samlet utslag av ny kostnadsnøkkel og innføring av et strukturkriterium for Bardu på rundt 50 000 kr.
- Bardu kommune mottar Nord-Norge tilskudd. Dette tilsvarer om lag 13,2 mill. kr for kommunen i dag. I høringsforslaget foreslås Nord-Norge tilskuddet videreført. Endelig innretning av tilskuddet vil først bli gjort kjent i kommuneproposisjonen for 2017.
- Det er ellers verdt å nevne at det som følge av de foreslåtte endringene også oppstår andre omfordelingseffekter, samt at inntektsgarantiordningen (INGAR) og eventuelle andre tapskompensasjonsordninger også vil dempe eventuelle negative utslag for den enkelte kommune.
  - Inntektsgarantiordningen (INGAR) sikrer at ingen kommune opplever en brå nedgang i rammetilskuddet, ved at nedgangen fra et år til et annet ikke kan bli "dårligere" enn 300 kroner per innbygger sammenlignet med beregnet vekst for per innbygger for hele landet.

Effektiviseringsmuligheter

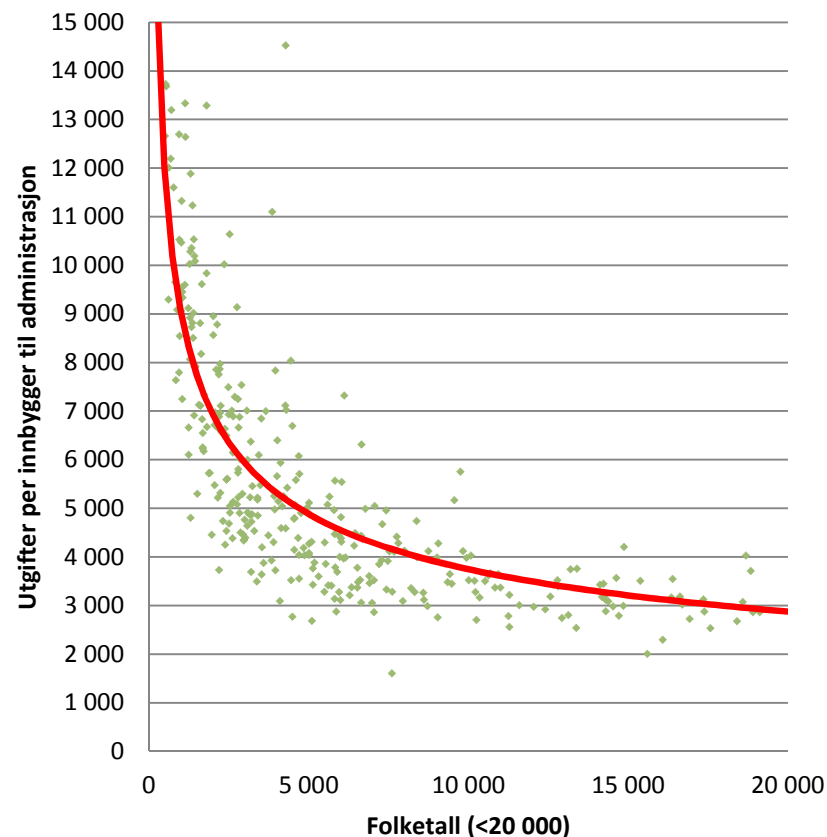
Effektiviseringsmuligheter som egen kommune

- I utredningen for Midt-Troms-regionråd, ble sammenslåingsalternativene «premiert» for mulighetene for effektiviseringsgevinster på administrasjon og tjenesteområdene. Det henger sammen med behovet for effektivisering siden det langsiktige inntektsnivået, med dagens inntektssystem for kommunene, sannsynligvis vil være lavere 15-20 år etter sammenslåingen når inndelingstilskuddet trappes ned. Denne antagelsen er gitt dagens inntektssystem.
- Når vi vurderer kommuner alene er det ikke like hensiktsmessig å bruke den samme vurderingen, men heller snu om og gi høy score dersom kommunen driver effektivt og godt i dag. Vi har derfor snudd vurderingen her sammenlignet med vurdering av alternativene.
- Vi har forståelse for et synspunkt om at det vil være positivt om en kommune har «noe å gå» på dersom den blir stående alene, og ved at det kommer endringer i inntektssystemet.

Effektiviseringsgevinster på administrasjon

- Figuren til høyre viser sammenhengen mellom folketall og utgifter per innbygger til administrasjon. De minste kommunene har klart høyere utgifter pr. innbygger.
- Vår definisjon av «administrasjonsutgifter» i denne analysen er netto driftsutgifter på følgende KOSTRA-funksjoner:
  - 100 Politisk styring
  - 110 Kontroll og revisjon
  - 120 Administrasjon
  - 121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen
  - 130 Administrasjonslokaler.

Sammenhengen mellom administrasjonsutgifter og innbyggertall 2014.
Kilde: KOSTRA

Effektiviseringsmuligheter administrasjon

- Tabellen til høyre viser administrasjonsutgifter per innbygger og i hele 1000-kroner for Bardu og to sammenlignbare kommuner mht. innbyggertall. Tabellen viser at Bardu har lavere utgifter til administrasjon enn både Selbu og Porsanger.
- Vi har også sammenlignet mot gjennomsnittet for KOSTRA-gruppen, og Bardu har lavere utgifter enn sammenlignbare kommuner.
- I våre vurderinger framstår slik sett ikke Bardu å ha et effektiviseringspotensiale på administrasjon.

Netto driftsutgifter i kr per innbygger og mulig effektiviseringspotensiale på administrasjon 2014. Kilde: KOSTRA (konsern)/beregninger ved Telemarksforsking

	Innbyggere (1.1 2015)	Netto driftsutgifter per innbygger	Netto driftsutgifter i 1000 kr
Bardu	4 078	6 295	25 671
Selbu	4 078	6 902	-
Porsanger	3 925	7 197	-
KOSTRA-gruppe 3	-	7 586	-
Effektiviseringsgevinst tilsvarende:			
Selbu			-2 475
Porsanger			-3 678
KOSTRA-gruppe 3			-5 265

Tjenesteområdene - status

- Mange kommuner har et effektiviseringspotensial – uavhengig av diskusjonen rundt kommunesammenslåing. Vi har sett på potensialet for effektivisering på tjenesteområdene i Bardu kommune, uten at det må sees som noen fasit. Det er viktig å understreke at dette er en overordnet analyse, og i mange kommuner er det ikke realistisk, eller ønskelig å ta ut hele gevinsten som beregnes.
- Tabellen til høyre viser netto driftsutgifter i kroner per innbygger i målgruppen innenfor ulike områder i 2014-tall. Målgruppen betyr innbyggere som tjenesten i hovedsak er rettet inn mot.
- Tabellen viser tall for Bardu, sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 3 og landssnittet.
- Bardu har høyere kostnader enn landssnittet på samtlige tjenesteområder, med unntak av sosialtjeneste og fysisk planlegging.
- På områdene barnehage, grunnskole, barnevern, pleie og omsorg, kommunehelse, samferdsel og kultur har Bardu høyere kostnader enn både landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 3.

Netto driftsutgifter i kr per innbygger (i målgruppen) på utvalgte tjenesteområder 2014. Kilde: KOSTRA (konsern)

	Bardu	Kostragruppe 3	Hele landet
Barnehage (1-5 år)	156 689	137 333	129 446
Grunnskole (6-15 år)	135 471	130 263	100 988
Barnevern (0-17 år)	10 317	9 670	8 014
Sosialtjeneste (20-66 år)	1 716	2 556	3 504
Pleie og omsorg (67 år +)	140 199	128 017	114 684
Kommunehelse	4 230	3 813	2 285
Brann/ulykkesvern	834	1 091	731
Fysisk planlegging	372	776	617
Samferdsel	2 813	1 565	733
Kirke	719	906	539
Kultur	3 043	2 721	2 009

Effektiviseringsmuligheter tjenesteområdene

- Tabellen til høyre illustrerer et effektiviseringspotensiale for Bardu dersom utgiftene per innbygger legges på det som er dagens nivå for landsgjennomsnittet. I vurderingen av det samlede utgiftsnivået for alle tjenesteområdene har vi også tatt høyde for kommunenes samlede utgiftsbehov – for på den måten å gi et mer fullstendig bilde av om kommunen ligger høyere eller lavere på samlet ressursbruk enn hva samlet utgiftsutjevningen over inntektssystemet skulle tilsi.
- Dersom netto driftsutgifter for de aktuelle tjenesteområdene blir harmonisert ned til nivå for gjennomsnittskommunen, ser vi at Bardu har et merforbruk på ca. 7,8 mill. kr.
- Etter justering for et samlet beregnet utgiftsbehov tilsvarende ca. 7,5 prosent over landsgjennomsnittet i 2014, nedjusteres effektiviseringspotensialet til ca. 7,2 mill kr. Målt i prosent av brutto driftsinntekter utgjør dette 1,9 %.
- Det skal imidlertid også nevnes at Bardu har et betydelig høyere inntektsnivå enn gjennomsnittskommunen, og kan slik sett også tillate seg et høyere utgiftsnivå enn et slikt beregnet «normert nivå» som vi har fokusert på ovenfor.

Effektiviseringspotensial i mill. kr på ulike tjenesteområder sammenlignet med landsgjennomsnittet i 2014 i Bardu kommune. Behovsjustert. Kilde: KOSTRA (konsern)/beregninger ved Telemarksforsking.

	Bardu
Barnehage	1,8
Grunnskole	1,9
Barnevern	1,9
Sosialtjeneste	-5,1
Pleie og omsorg	1,7
Kommunehelse	3,1
Brann/ulykkesvern	0,3
Fysisk planlegging	-0,8
Samferdsel	3,9
Kirke	0,1
Kultur	-1,2
Sum	7,8
Behovsjustering (-)	0,5
Sum etter justering	7,2

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Bardu kommune 2014

Tjenesteområde	Beregnet utgiftsbehov 2014	Mer-/mindreutgift 2014 (mill kr) ift.	
		Landsgjennomsnittet	«Normert utgiftsnivå»
Barnehage	1,0073	6,1	5,9
Administrasjon	1,2928	9,3	4,6
Grunnskole	1,0588	15,7	12,8
Pleie og omsorg	1,1449	23,9	14,4
Kommunehelse	1,1717	7,9	6,3
Barnevern	0,8665	1,6	2,5
Sosialhjelp	0,5802	-4,5	-0,8
Sum	1,0747	59,9	45,6
Sum inntektsjust.			3,3

- Vi har som et særskilt oppdrag også utarbeidet en KOSTRA- og effektivitetsanalyse for Bardu kommune for 2014. En slik analyse skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmonerer med kommunens økonomiske rammebetingelser, dvs. vi tar hensyn til både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerede frie inntekter).
- Våre beregninger viser at Bardu kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på ca. 60 mill kr. i 2014. Da er det ikke hensyntatt at kommunen tross alt hadde et høyere utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 7,5 prosent i 2014). I forhold til kommunens "normerte utgiftsnivå", er det beregnet merutgifter på om lag 45,6 mill kr – dvs. hensyntatt kriteriene og vektene i inntektssystemet. Etter justering for et nivå på korrigerede frie inntekter på 121 prosent av landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 42,3 mill kr), har vi beregnet et samlet mindreforbruk på om lag 3,3 mill kr (=45,6-42,3).

Demografiske endringer

Demografi og kommuneøkonomi

- Kommunene har ansvaret for blant annet barnehage, grunnskole og pleie- og omsorgstjenester. Dette er tjenester som i hovedsak er rettet mot bestemte aldersgrupper av befolkningen, og hvor utgiftene i stor grad påvirkes av den demografiske utviklingen.
- Innbyggertallsutvikling og alderssammensetning har stor betydning for nivået på de statlige rammeoverføringene. Meningen er at rammetilskuddet skal reflektere at de ulike aldersgruppene ikke koster kommunekassa det samme. Yrkesaktive menneske klarer seg i hovedsak selv, mens de yngste skal ha barnehage og skoleplass. De eldste gir kostnader på helse- og omsorgstjenestene.
- Samtidig er det ikke sikkert at en kommune får reduserte kostnader i tjenestetilbudet på grunn av demografiske endringer. For eksempel vil to færre elever i en skoleklasse gi mindre inntekter, men like fullt behov for å opprettholde skoleklassen. Kommunen vil da oppleve at det blir mindre penger til rådighet.

Framtidige demografikostnader Bardu kommune

- Tabellen øverst til høyre viser alderssammensetningen i Bardu kommune sammenlignet med landsgjennomsnittet. Generelt har Bardu en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. I Bardu er 15,6 prosent av befolkningen over 67 år. Til sammenligning er gjennomsnittet for fylket og landet hhv. 14,2 prosent og 14,0 prosent.
- I forbindelse med konsultasjonsmøtene mellom staten og kommunesektoren om kommende års statsbudsjett legger teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) fram beregninger om hvordan den demografiske utviklingen antas å påvirke kommunesektorens utgifter. Anslagene er basert på uendret standard, dekningsgrad og effektivitet i tjenesteytingen, og er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å bygge ut tjenestetilbudet for å holde tritt med befolkningsutviklingen.
- Med utgangspunkt i TBUs beregningsopplegg knyttet til den demografiske utviklingen, har vi beregnet framtidige «demografikostnader» for Bardu fra 2016–2030 knyttet til ulike aldersgrupper. Dette ser vi i figuren til høyre.
- Det er forventet reduserte kostnader knyttet til aldersgruppene under 66 år, mens det er forventet økte kostnader knyttet til aldersgruppene 67 år og eldre.
- Samlet er det beregnet merutgifter som følge av demografi på rundt 4 mill kr i perioden 2016-2030. Dette utgjør 1,0 % av dagens brutto driftsinntekter.

Prosentandel av befolkningen i ulike aldersgrupper per 01.01.2015. Kilde: SSB

	0-5 år	6-15 år	16-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år og eldre	0-66 år	Over 67 år
Bardu	7,0	11,8	65,6	10,8	3,8	1,0	84,4	15,6
Troms	6,7	11,7	67,3	10,2	3,3	0,7	85,8	14,2
Hele landet	7,2	12,0	66,7	9,7	3,4	0,8	86,0	14,0

Forventet endring i demografikostnader i Bardu fra 2016 - 2030. I mill 2015-kr
Kilde: TBU/beregninger ved Telemarksforsking

	0-5 år	6-15 år	16-18 år	19-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år og eldre	Sum	Sum ekskl. 16-18
Bardu	-1,8	-9,2	-2,1	-3,1	-0,4	17,6	0,8	1,9	4,0

Samlet vurdering økonomi

Vurderingssystem økonomi (1)

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike kriteriene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys til å vurdere de ulike kriteriene og gi en samlet vurdering. Disse er 😊, 😐 og 😞.
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering. Det er vist i tabellen under og på neste side.
- Vurderingssystemet er i utgangspunktet laget for å vurdere sammenslåing av to eller flere kommuner. Siden vi nå vurderer én kommune, har vi derfor tilpasset kriteriene noe som redegjort for i innledningen til delkapittelet.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Netto driftsresultat	Negativt netto driftsresultat	0	😞
	Fra 0 – 1,75 prosent av brutto driftsinntekter	5	😐
	Over 1,75 prosent av brutto driftsinntekter	10	😊
Disposisjonsfond	Disposisjonsfond på under 2,5 prosent av brutto driftsinntekter	0	😞
	Disposisjonsfond på 2,6 – 7,5 prosent av brutto driftsinntekter	5	😐
	Disposisjonsfond på over 7,5 prosent av brutto driftsinntekter	10	😊
Frie inntekter	Korrigerte frie inntekter 96 eller lavere	0	😞
	Korrigerte frie inntekter 97 til 103	10	😐
	Korrigerte frie inntekter 104 eller høyere	20	😊

Vurderingssystem økonomi (2)

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Nytt inntektssystem - basistillegg	Stor reduksjon	0	
	Middels reduksjon	5	
	Uendret	10	
Nytt inntektssystem - regionaltilskudd	Stor reduksjon	0	
	Middels reduksjon	5	
	Uendret (eller bedre)	10	
Effektiviseringsgevinster på administrasjon – i prosent av brutto driftsinntekter	Effektiviseringsgevinst høyere enn 1 prosent av brutto driftsinntekter	0	
	Effektiviseringsgevinst tilsvarende 0,1 – 0,99 prosent av brutto driftsinntekter	10	
	Ingen effektiviseringsgevinst	20	
Effektiviseringsgevinster på tjenesteproduksjon – i prosent av brutto driftsinntekter	Effektiviseringsgevinst høyere enn 3 prosent av brutto driftsinntekter	0	
	Effektiviseringsgevinst tilsvarende 0,1 – 2,99 prosent av brutto driftsinntekter	5	
	Ingen effektiviseringsgevinst	10	
Endring i demografikostnader 2016-2030	Nedgang i demografikostnader	0	
	Økning i demografikostnader på mellom null og ti prosent	5	
	Økning i demografikostnader på over ti prosent	10	

Vurdering av økonomi – Bardu som egen kommune

Vurderingskriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Netto driftsresultat	Bardu hadde i 2014 et netto driftsresultat på 0,7 %.	5/10	☹️
Disposisjonsfond	Bardu hadde i 2014 et disposisjonsfond 4,8 % av brutto driftsinntekter.	5/10	☹️
Frie inntekter	Bardu hadde i 2014 korrigerede frie inntekter (inkl. e-skatt og konsesjonskraftinnt. på 121 prosent av landssnittet.	20/20	😊
Nytt inntektssystem – strukturkriterium og kostnadsnøkkel	Bardu synes generelt å bli skjermet for endringer i basiskriteriet, pga. relativt lange reiseavstander og dermed ufrivillige smådriftsulemper. Ingen effekt av ny kostnadsnøkkel.	10/10	😊
Nytt inntektssystem – regionaltilskudd	Bardu vil fortsatt motta Nord-Norgetilskudd. Endelig innretning av tilskuddet er uavklart.	10/10	😊
Effektiviseringsgevinster administrasjon	Beregningene viser at Bardu ikke synes å noe effektiviseringspotensiale på administrasjon.	20/20	😊
Effektiviseringsgevinster tjenesteproduksjon	Vi finner et effektiviseringspotensiale på tjenesteområdene på 1,9 % av brutto driftsinntekter.	5/10	☹️
Forventet endring i demografikostnader 2016-2030	Det forventes en økning i demografikostnader på 1,0 % av dagens brutto driftsinntekter i perioden 2016-2030	5/10	☹️
Samlet vurdering økonomi	Samlet får «Bardu som fortsatt egen kommune» en score på 80 av 100 poeng på økonomi.	80/100	😊

Oppsummering – Økonomi (1)

- Bardu kommune hadde korrigerede frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter) på 121 prosent av landsgjennomsnittet i 2014. Kommunen må slik sett sies å være en høyinntektskommune.
- Netto driftsresultat blir blant annet brukt av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal økonomi (TBU) som en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. TBU anbefaler derfor et nivå på netto driftsresultat for primærkommunene på 1,75 prosent. Bardu hadde et netto driftsresultat på 0,7 prosent i 2014.
- Bardu hadde et disposisjonsfond på 4,8 prosent i 2014. Til sammenligning var nivået for landsgjennomsnittet 6,3 prosent.
- Gjeldsgraden til Bardu (netto lånegjeld) var noe lavere enn landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner i 2014. Kommunen hadde imidlertid høyere finansutgifter (her målt som netto renter og avdrag) enn landsgjennomsnittet og kommuner i samme KOSTRA-gruppe.

Oppsummering – Økonomi (2)

- Vi finner at Bardu ikke synes å ha noe effektiviseringspotensiale på administrasjon. Dersom netto driftsutgifter for tjenesteområdene blir harmonisert ned til nivå for gjennomsnittskommunen, finner vi et effektiviseringspotensiale på ca. 1,9 % av dagens brutto driftsinntekter.
- Med utgangspunkt i TBUs beregningsopplegg knyttet til den demografiske utviklingen, har vi beregnet framtidige «demografikostnader» for Bardu fra 2016 – 2030 knyttet til ulike aldersgrupper. Det er forventet reduserte kostnader knyttet til aldersgruppene under 66 år, mens det er forventet økte kostnader knyttet til aldersgruppene 67 år og eldre. Samlet er det beregnet merutgifter som følge av demografi på rundt 4 mill kr i perioden 2016-2030. Dette utgjør 1,0 % av dagens brutto driftsinntekter.

Oppsummering – Økonomi (3)

- I vurderingen av effekten av nytt inntektssystem har vi sett på den isolerte endringen av ny kostnadsnøkkel og et nytt strukturkriterium og regionalpolitiske tilskudd. Bardu synes generelt å bli skjermet for endringer i basiskriteriet, pga. relativt lange reiseavstander og dermed ufrivillige smådriftsulemper. Nord-Norgetilskuddet videreføres. Det er derfor ingen endring i formen for regionalpolitiske tilskudd Bardu mottar, selv om verdien av tilskuddet kan bli endret. Dette er derimot vanskelig å si noe om på dette tidspunktet.
- Det er ellers verdt å nevne at det som følge av de foreslåtte endringene også oppstår andre omfordelingseffekter, samt at inntektsgarantiordningen (INGAR) og eventuelle andre tapskompensasjonsordninger også vil dempe eventuelle negative utslag for den enkelte kommune.

Tjenesteyting

Kommunale tjenester

- Kommunene har ansvar for å levere et bredt spekter av velferdstjenester til innbyggerne. Tjenestene er ulike i karakter og i omfang. De største tjenesteområdene er skole, barnehage og helse og omsorg.
- Tabellen under viser en oversikt over store tjenesteområder i kommunene, og spesialiserte/små tjenesteområder. Denne oversikten er hentet fra rapport 1 fra regjeringens ekspertutvalg for kommunereformen.

Store tjenesteområder	Spesialiserte/små tjenesteområder
Fastlegeordningen	Spesialundervisning
Sykehjem og hjemmetjenester	Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
Helsestasjon	Barnevern
Grunnskole	Brann- og eksplosjonsvern
Skolefritidsordninger	Renovasjon
Barnehage	Rusarbeid og psykisk helsearbeid
Sosiale tjenester	Kulturskole
	Krisesenter
	Sivilt beredskap
	Bibliotek
	Vei, vann og avløp

Eksempel på store og små/spesialiserte tjenesteområder. Kilde: Ekspertutvalget

Mål i kommunereformen og regjeringens ekspertutvalg

- Et av målene i kommunereformen er gode og likeverdige tjenester til innbyggerne. Regjeringen mener at større kommuner med bedre kapasitet og kompetanse vil legge til rette for dette, og at større fagmiljø vil gi mer stabile arbeidsmiljø, bredde i kompetansen og et en bredere tiltaksportefølje særlig i små og spesialiserte tjenester.
- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.
- Tabellen under viser hvilke samfunnsmessige hensyn og kriterier ekspertutvalget har lagt til grunn for kommunenes rolle som tjenesteyter og myndighetsutøver.

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Tjenesteyting	Kvalitet i tjenestene Effektiv bruk av samfunnets ressurser Likeverdighet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Effektiv tjenesteproduksjon Økonomisk soliditet Valgfrihet
Myndighetsutøvelse	Rettsikkerhet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Tilstrekkelig distanse

Vurderingskriterier tjenesteyting

- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av tjenesteyting.
- Det er gjort noen endringer sammenlignet med vurderingene i Midt-Troms. Kriteriet under tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse om ulike modeller for lokalisering av administrasjon og spesialiserte tjenester ved en kommunesammenslåing er tatt bort. Vi har i tillegg valgt å dele dette i store og små/spesialiserte tjenester.
- Vi har også lagt større vekt på kommunens egenvurdering av tjenestene gjennom spørreundersøkelsen, samt om respondentene oppfatter at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandlere i tjenesteytingen og innbyggere.
- En nærmere beskrivelse av kriteriene finnes under samlet vurdering tjenesteyting.

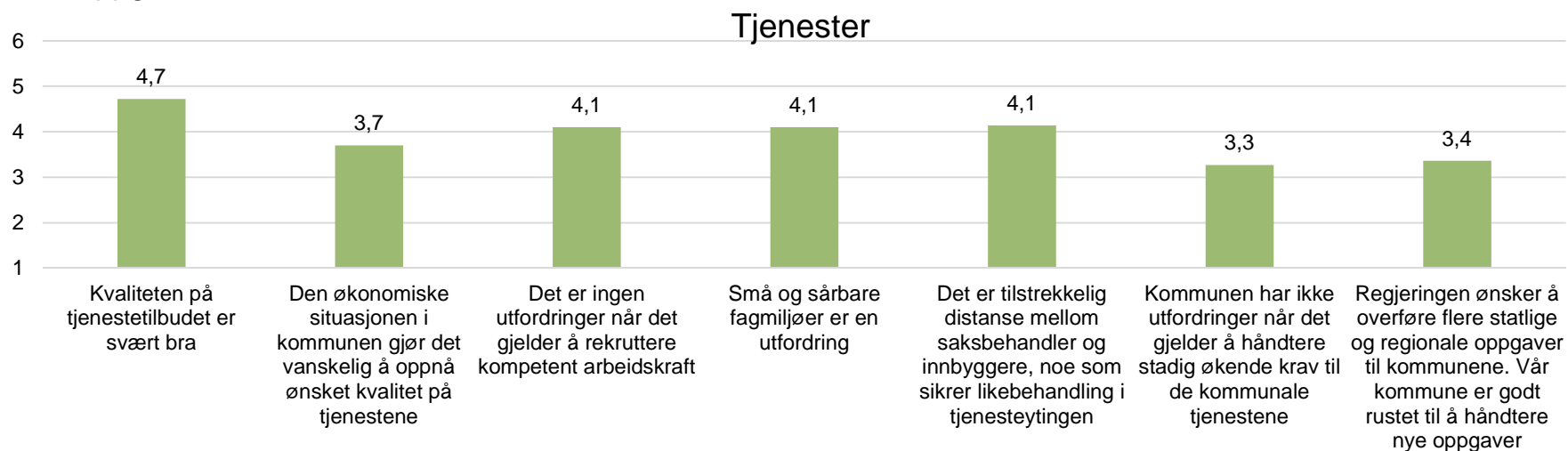
Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Vurderingen av tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse er tredelt. Vi har sett på kommunenes befolkningsgrunnlag, tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse på de store og de små/spesialiserte tjenesteområdene, samt behovet for interkommunalt samarbeid på de store og de små/spesialiserte tjenestene. Vi har også sett på respondentenes vurdering av om kommunen er rustet til å ta på seg nye oppgaver.	0-60
Valgfrihet	Vi har sett på valgfriheten innbyggerne har til utvalgte kommunale tjenester.	0-10
Framtidig tjenesteproduksjon	Vi har sett på årsverksbehov innenfor de store tjenesteområdene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg.	0-10
Tilstrekkelig distanse	I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å vurdere om det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandlere og innbyggere slik at det sikrer likebehandling i tjenesteytingen.	0-10
Interkommunalt samarbeid som alternativ til sammenslåing	I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å vurdere om økt interkommunalt samarbeid er langt å forstrekke framfor en kommunesammenslåing. Vi har sett på respondentens svar på dette spørsmålet.	0-10

Kompetanse og kapasitet

Tjenester – svar fra spørreundersøkelsen

- Diagrammene under viser respondentenes tilbakemeldinger fra spørreundersøkelsen angående tjenestetilbudet i Bardu kommune.
- Respondentene svarer at de er godt fornøyd med kvaliteten på tjenestene som blir levert. De er imidlertid mer nøytrale til om den økonomiske situasjonen gjør det vanskelig å oppnå ønsket kvalitet på tjenestene.
- Videre viser diagrammet at respondentene mener det ikke er utfordrende å rekruttere kompetent arbeidskraft, men at små og sårbare fagmiljøer er en utfordring.
- Respondentene svarer at det er en tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbygger.
- Det er en svak tendens mot at respondentene mener at kommunen vil ha utfordringer med å håndtere økte krav til tjenestene.
- Respondentene er relativt nøytrale, dog noe negative, til om kommunen er godt rustet til å håndtere nye oppgaver.

Tjenester – åpne svar fra spørreundersøkelsen

- I spørreundersøkelsen stilte vi også et åpent spørsmål om hvilke tjenesteområder som har de største utfordringene, og hvilke utfordringer er dette? Her nevnes blant annet:
  - Fagmiljøene er generelt små og sårbare
  - Vedlikehold av kommunale bygg
  - Vedlikehold av kommunale veier
  - Skole; både skolestruktur (for desentralisert) og kvaliteten på skolebyggene
  - Barnevern: Sikre godt nok kompetansemiljø
  - Små fagmiljø innenfor «Rådhusfunksjoner» eksempelvis lønn og regnskap
  - Lange ventelister hos fysioterapeut

Nøkkeltall barnehage

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for barnehager i Bardu kommune. Bardu har 7 barnehager, hvorav samtlige av disse er offentlige.
- Det er en større andel av de ansatte som har barnehagelærerutdanning enn på landsbasis. Videre er det ca. like stor andel som har en annen pedagogisk utdanning som landssnittet.
- Det er totalt 7 styrere og 16 pedagogiske ledere i barnehagene. Samtlige av disse har godkjent barnehagelærerutdanning.
- 93 prosent av barn i 1-5 års alderen har barnehageplass. Dette er over landssnittet.
- Barna har i snitt et større leke- og oppholdsareal enn på landsbasis.

Måleindikatorer	Bardu	Landet
Antall ansatte	87	-
Herav private barnehager	-	-
Andel med barnehagelærerutdanning (både kommunalt og privat) Prosent	37,9	34,6
Andel annen pedagogisk utdanning. Prosent	4,6	4,7
Antall styrere i barnehagene	7	-
Herav private barnehager	-	-
Antall pedagogiske ledere i barnehager	16	-
Herav private barnehager	-	-
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning (prosent)	100,0	90,0
Andel styrere med annen pedagogisk utdanning (prosent)	-	6,1
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (kvadratmeter)	5,9	5,6
Andel barn 1-5 år med barnehageplass (prosent)	93,0	90,2

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall grunnskole og SFO

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for grunnskoler i Bardu kommune
- Det er totalt 81 lærere i grunnskolen i Bardu.
- Av lærerne er det 84 prosent som har høyere utdanning m/pedagogikk, 2,5 prosent med høyere utdanning u/pedagogisk utdanning. Bardu har med dette en mindre andel høyt utdannede lærere enn landsgjennomsnittet. Kommunen har dermed en større andel av lærerne som har videregående utdanning eller lavere.
- Kommunen har en lavere andel lærere over 50- og 60 år, enn på landsbasis.
- Bardu har færre elever i 1.-10. trinn, samt høyere gjennomsnittlige grunnskolepoeng enn landssnittet.
- Samtlige elever gikk direkte fra ungdomsskolen til videregående.
- Det er en mindre andel av 6-9 åringer som er i SFO enn på landsbasis.

Måleindikatorer	Bardu	Landet
Antall lærere grunnskole	81	-
- Andel med universitets/høyskoleutdanning med pedagogisk utdanning (prosent)	84	87,2
- Andel med universitets/høyskoleutdanning uten pedagogisk utdanning (prosent)	2,5	6
- Andel med videregående utdanning eller lavere	13,6	6,8
- Andel 50 år og eldre (prosent)	30,9	31,9
- Andel 60 år og eldre (prosent)	9,9	12,1
Elever per kommunale skole (gjennomsnitt)	120	224
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. trinn	10,7	13,8
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	42,3	40,4
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående (prosent)	100	98
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO (prosent)	52,5	62,3

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall helse og sosial

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for fastlegeordningen, helsestasjon og sosiale tjenester for Bardu og landssnittet.
- Det er 12,8 legeårsverk per 10 000 innbygger, noe som er over landsgjennomsnittet.
- Kommunen har 1. årsverk til jordmor og 2,6 årsverk til helsesøster.
- Kommunen har mindre dekning av fysioterapeuter per 10 000 innbygger, enn landssnittet.
- Det er 2 årsverk i sosialtjenesten.
- Kommunen har en mindre andel sosialhjelpsmottakere i aldersgruppen 20-66, av innbyggere i den samme aldersgruppen.
- Kommunen har en noe større andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer.

Måleindikatorer	Bardu	Landet
Antall fastlegeavtaler	6	-
Legeårsverk per 10 000 innbyggere	12,8	10,3
Reservekapasitet fastlege	115	105
Årsverk i alt til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste (inkl. lege- og fysioterapiårsverk)	3,8	-
- Herav årsverk til jordmor	1	-
- Herav årsverk av helsesøster	2,6	-
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere	7,4	8,9
Årsverk i sosialtjenesten	2	-
- Herav sosionomer eller barnevernspedagog	1	-
- Årsverk i sosialtjenester pr. 1 000 innbygger	0,49	1,17
Årsverk til gjeldsrådgivning	0,5	-
Sosialhjelpsmottakere	52	-
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år. Prosent.	1,8	4,0
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer. Prosent.	37	35

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall pleie og omsorg - kapasitet

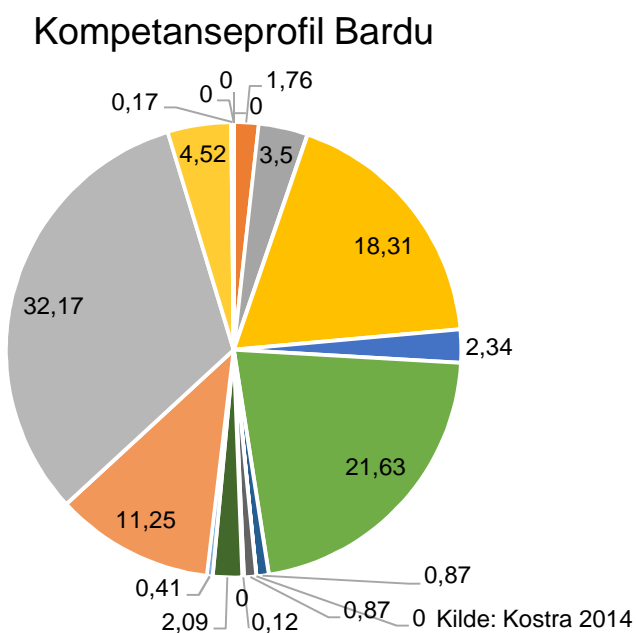
- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for kapasitet på pleie og omsorg i Bardu og for landssnittet.
- Totalt er det 204 personer som mottar pleie- og omsorgstjenester. 168 innbyggere er mottakere av hjemmetjenester.
- Når det gjelder mottakere av hjemmetjenester per 10 000 innbygger er det like mange som mottar dette i aldersgruppen 0-66 år, som på landsbasis. I aldersgruppen 67-79 år er det imidlertid færre. For de over 80 år er det vesentlig flere som mottar slike tjenester i Bardu, enn på landsbasis.
- Kommunen har en mindre andel beboere som er i bolig med heldøgnsbemanning.
- Kommunen har 36 kommunale sykehjemsplasser.
- Det er også en større andel av beboerne i boliger til som tilhører den eldste aldersgruppen.
- Kommunen har færre plasser enn på landsbasis satt av til tidsbegrenset opphold og til rehabilitering/habilitering. Kommunen har imidlertid flere plasser i skjermet enhet.
- Alle plassene i omsorgsinstitusjoner er i enerom.

Måleindikatorer	Bardu	Landet
Mottakere av pleie- og omsorgstjenester, samlet	204	-
Mottakere av hjemmetjenester	168	-
- Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	19	19
- Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år	52	69
- Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over år	405	331
Beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål	39	-
- Andel beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål 80 år og over (prosent)	48,7	39,5
- Andel beboere i bolig m/heldøgns bemanning (prosent)	46,2	50,4
Beboere i institusjon	39	-
- Plasser i institusjon i prosent av mottakere av pleie- og omsorgstjenester	17,6	18,3
- Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (prosent)	18,5	13,7
Kommunale sykehjemsplasser	36	-
- Andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold (prosent)	11,1	18,7
- Andel plasser avsatt til rehabilitering/habilitering (prosent)	0	7,4
- Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens (prosent)	27,8	23,8
Andel plasser i enerom i pleie – og omsorgsinstitusjoner (prosent)	100	95

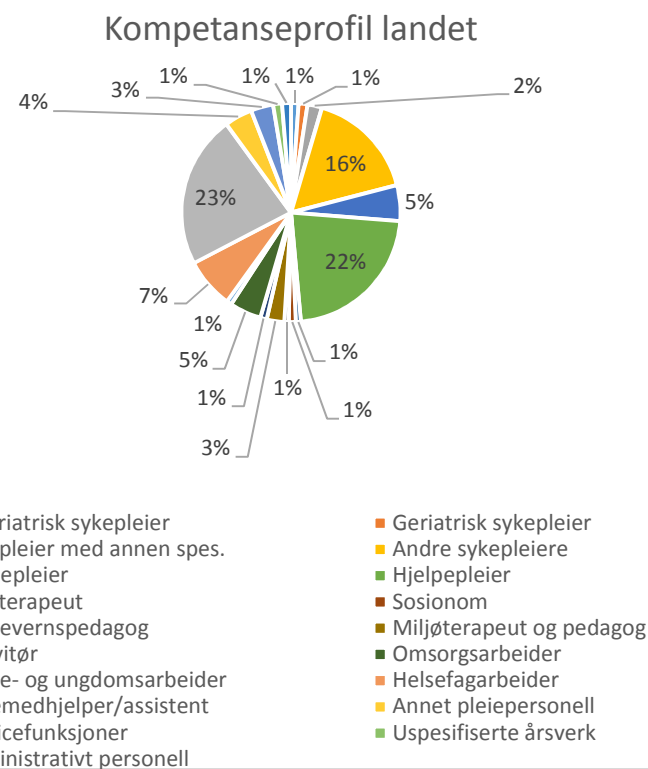
Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall pleie og omsorg - kompetanse

- Figuren nede til venstre viser den prosentvise fordelingen av årsverk innen pleie og omsorg. Som det kommer frem er det 32,17 prosent av de ansatte som er «pleiemedhjelpere/assistenter». Dette er nesten 10 prosentpoeng større enn på landsbasis. Videre har kommunen en stor andel av «hjelpepleiere» og «andre sykepleiere». Her ligger Bardu relativt likt med landsgjennomsnittet. Kommunen har også en større andel av «Helsefagarbeidere» enn landssnittet.

- Figuren nede til høyre viser kompetanseprofilen for landet. Ved å sammenligne Bardu og landssnittet kommer det også frem at grupper med få årsverk i Bardu som «servicefunksjoner», «barne- og ungdomsarbeider» og «geriatrike sykepleiere», også har en liten andel av landsgjennomsnittet.

Nøkkeltall små/spesialiserte tjenester – barn og unge

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for små/spesialiserte tjenester rettet mot barn og unge. Tallene viser snittet til Bardu kommune og på landsbasis.
- Totalt er det 46 elever i kommunen som mottar spesialundervisning. Dette utgjør 9,6 prosent av elevene i kommunen. Det er dermed en større andel som mottar spesialundervisning i Bardu, enn på landsbasis.
- Det går også en noe større andel av de totale lærertimene til spesialundervisning.
- Alle de 7 stillingene i barnevernet har fagutdanning.
- Det er en noe mindre andel av sakene til barnevernet som løses innen 3 måneder enn landsgjennomsnittet.
- Kommunen har 3 årsverk i kulturskolen.
- Det er 112 elever fra kommunen i musikk- og kulturskolen.
- Det er en større andel av befolkningen i aldersgruppen 6-15 år som er med i kulturskolen, enn på landsbasis.

Måleindikatorer	Bardu	Landet
Antall elever med spesialundervisning	46	-
Andel elever med spesialundervisning (prosent)	9,6	8,3
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt (prosent)	18,9	17,3
Antall stillinger barnevern	7	-
- Herav stillinger med fagutdanning (prosent)	100	91
Andel undersøkelse med behandlingstid innen 3 måneder (prosent)	76	79
Antall årsverk i kulturskolen	3	-
Antall elever fra kommunen i musikk- og kulturskole	112	-
- Andel elever i kulturskolen av barn i alderen 6-15 år (prosent)	21,8	14,1
- Andel elever i grunnskolealder som står på venteliste (prosent)	1,2	-

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall små/spesialiserte tjenester - teknisk

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for små/spesialiserte tjenester innenfor teknisk sektor.
- Per 1 000 innbygger har Bardu 1,23 årsverk innen brann og ulykkesvern. Dette er over landsgjennomsnittet. Kommunen har også en større andel årsverk knyttet mot feiertjenester.
- Det var ikke registrert noen bygningsbranner i kommunen i 2014.
- Det er tre kommunale vannverk i kommunen. Alle disse har en beredskapsplan.
- Samtlige av kommunens innbyggere har tilknytning til kommunal vannforsyning
- Det er en mindre andel av befolkningen som er tilknyttet kommunale avløpstjenester, enn på landsbasis.

Måleindikatorer	Bardu	Landet
Renovasjon – antall årsinnbyggere	4 079	-
Renovasjon – antall hytteabonnenter	5	-
Årsverk til brann og ulykkesvern per 1 000 innbyggere	1,23	0,72
- Herav feier	0,25	0,13
Antall bygningsbranner	0	-
- Antall bygningsbranner pr. 1000 innbyggere	0	0,7
Andel av kommunale vannverk som har beredskapsplan	100	89,2
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	101,5	-
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunale avløpstjenester	75,6	84,3
Andel innbyggere tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt	-	26,9

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall små/spesialiserte tjenester – helse og bibliotek

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for små/spesialiserte tjenester innen helse og bibliotek. Tabellen viser gjennomsnittet for Bardu kommune og for landet.
- Innen sosialtjenesten er det satt av 0,3 årsverk rettet mot personer med rusproblemer.
- Det er 1,5 årsverk av psykiatriske sykepleiere. Per 10 000 innbygger får dermed Bardu en lavere andel psykiatriske sykepleiere, enn landsgjennomsnittet.
- Kommunen har derimot flere årsverk til rehabilitering per 10 000 innbygger enn landssnittet.
- Kommunen har 2 årsverk ergoterapeuter. Dette medfører at kommunen har flere ergoterapeuter per 10 000 innbygger enn landssnittet.
- Kommunen inngår i et interkommunalt samarbeid om krisesenter og har ikke dette tilbudet innad i kommunen.
- Det lånes ut færre medier per innbygger i Bardu, enn på landsbasis.

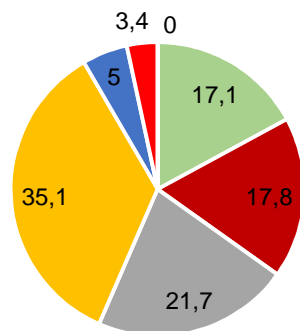
Måleindikatorer	Bardu	Landet
Årsverk i sosialtjenesten, tilbud til personer med rusproblemer	0,3	-
Årsverk av psykiatriske sykepleiere (helse + pleie og omsorg)	1,5	-
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere	3,7	4,2
- Herav årsverk pleie og omsorg	0	-
- Årsverk til rehabilitering per 10 000 innbyggere	12,3	11,5
Årsverk av ergoterapeuter (helse + pleie og omsorg)	2	-
- Årsverk av ergoterapeuter per 10 000 innbyggere	4,9	3,6
Krisesenter – plasser for menn	0	-
Krisesenter – plasser for kvinner	0	-
Årsverk i folkebibliotek	1,2	-
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	0,7	4,5

Kilde: Kostra 2014

Andel årsverk i ulike sektorer

- I kommunen som konsern er det 470,2 årsverk. Figuren under illustrerer den prosentvise størrelse de ulike sektorene utgjør. De tre største sektorene er helse og sosial, grunnskolen og barnehage. Administrasjonen følger tett etter barnehage.

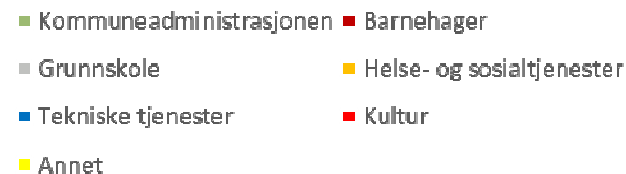
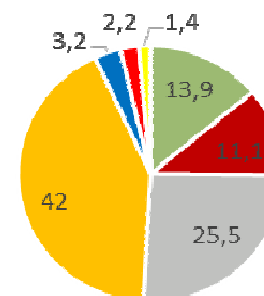
Andel årsverk i Bardu kommune

Kilde: Kostra 2014

- Figuren under viser den samme fordelingen, men for landssnittet. Ved sammenligning utgjør helse og sosial og grunnskole en større andel på landsbasis, enn i Bardu. Kommunen har derimot en større andel ansatte i administrasjonen og i barnehagene. På teknisk og kultur har også Bardu en større andel ansatte, enn hva som er landssnittet.

Andel årsverk landssnittet

Interkommunalt tjenestesamarbeid

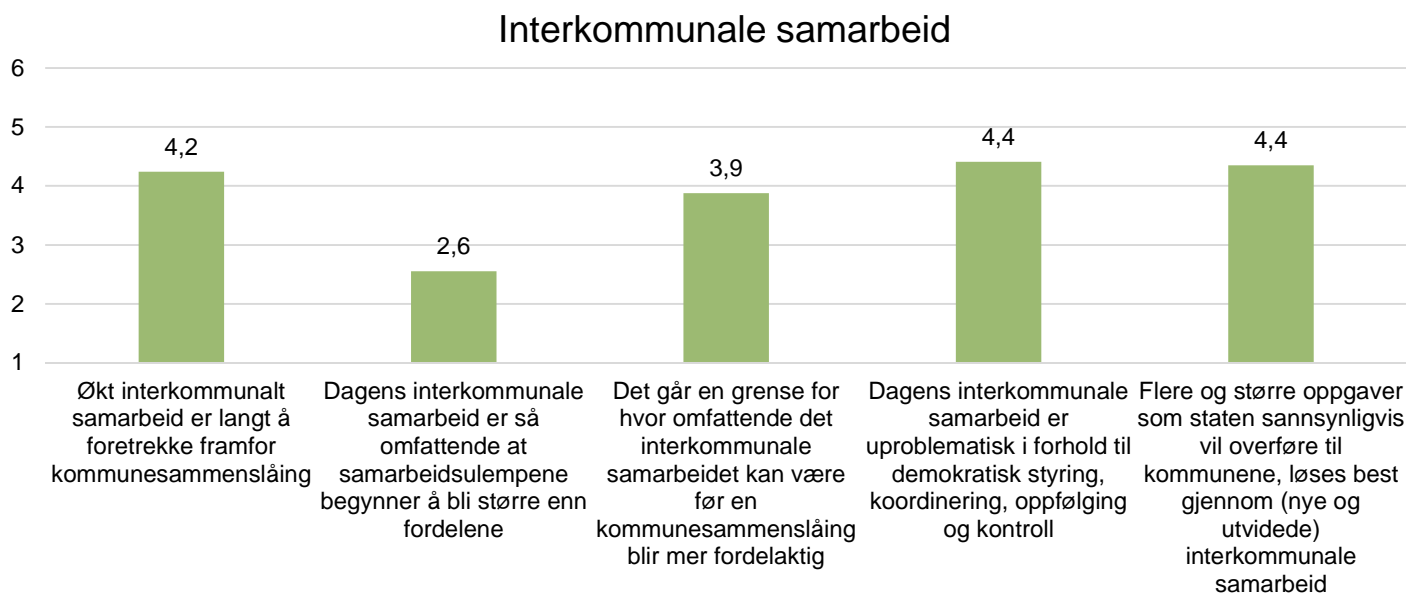
Interkommunalt samarbeid Bardu

- Bardu deltar i dag i noe interkommunalt samarbeid, både på små og store tjenesteområder.
- Noen av samarbeidene er sammen med Målselv, mens det på andre områder går mer i retning mot Lavangen, Salangen og Dyrøy.
- En del av samarbeidene er organisert som samarbeidsforum, dette gjelder f.eks på skole og barnehage
- Bardu er også med i en flere uformelle fagsamarbeid med andre kommuner i Midt-Troms regionen. Disse samarbeidene vil bidra til å utvide kapasitet og kompetanse for Bardu
- Bardu har for øvrig, som den eneste kommunen i Midt-Troms, renovasjon i egen regi

Interkommunalt samarbeid Bardu – svar fra spørreundersøkelsen

- I spørreundersøkelsen ble respondentene stilt ovenfor en rekke spørsmål om interkommunalt samarbeid. Resultatene fra disse er gjengitt i figuren nedenfor. Respondentene er tydelig positive til at økt interkommunalt samarbeid er å foretrekke fremfor en kommunesammenslåing. Videre føler heller ikke respondentene at dagens interkommunale samarbeid har større ulemper, enn fordeler.
- Respondentene er svakt positive til at det går en grense for hvor omfattende samarbeidene kan bli før en sammenslåing er å foretrekke. Videre svarer respondentene at dagens samarbeid er uproblematisk mtp. demokratisk styring. Avslutningsvis mener respondentene at flere og større oppgaver for kommunen løses best gjennom interkommunale samarbeid.

Samarbeid på store tjenesteområder

- Tabellen til høyre viser store kommunale tjenesteområder, og hvilke av disse Bardu har samarbeid på flere av de store tjenesteområdene.
- Bardu er vertskommune for Bardu interkommunale legevakt. I dette samarbeidet er også Målselv, Salangen og Lavangen med.
- Barnehagesamarbeidet er organisert som et samarbeidsforum med kommunene Målselv, Salangen, Lavangen og Dyrøy.
- Grunnskolesamarbeidet er som barnehagesamarbeidet organisert som et samarbeidsforum

Kommunale tjenester	Bardu
Fastlegeordningen/legevakt/øyeblikkelig hjelp	X
Sykehjem og hjemmetjenester	-
Helsestasjon inkl. jordmor	
Grunnskole	X
Skolefritidsordninger	-
Barnehage	X
Sosiale tjenester	

Oversikt over hvilke store kommunale tjenesteområder Bardu har inngått samarbeid om

Samarbeid på små/spesialiserte tjenester

- Tabellen til høyre viser de ulike små/spesialiserte kommunale tjenesteområder, og hvilke av disse Bardu har samarbeid på (markert med kryss).
- Krisesenteret er et samarbeid for hele Midt-Troms.
- Kommunen har videre et samarbeid innen pedagogisk- psykologisk tjeneste (PPT). Samarbeidet er inngått med Målselv kommune, hvorav Målselv er vertskommune.
- Barnevernstjenesten er vertskommune for en 100 % tiltakskonsulentstilling i samarbeid med barnevernstjenester i Målselv, Astafjord, Dyrøy og Sørreisa.

Kommunale tjenester	Bardu
Spesialundervisning	
Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	X
Barnevern	X*
Brann- og eksplosjonsvern	
Renovasjon	
Rusarbeid og psykisk helsearbeid	
Kulturskole	
Krisesenter	X
Sivilt beredskap	
Bibliotek	
Vei, vann og avløp	

Oversikt over hvilke små/spesialiserte kommunale tjenesteområder Bardu har samarbeid på

*)Barnevernstjenesten i Bardu er vertskommune for en 100 % tiltakskonsulentstilling i samarbeid med Målselv, Astafjord, Dyrøy og Sørreisa.

Interkommunalt samarbeid – Resultater fra spørreundersøkelsen

---

- I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å vurdere hvilke områder det kan være aktuelt å samarbeide om dersom kommunene skal inngå i flere interkommunale samarbeid. Følgende konkrete områder ble nevnt (antall respondenter som nevnte område er tatt med i parentes):
  - Teknisk (9)
  - Byggesaker/plan (9)
  - Administrasjon (8)
  - Økonomi/regnskap (7)
  - Skole/barnehage(5)
  - Lønn (5)
  - Landbruk (4)
  - Helse (4)
  - IT (4)
  - Tjenester (3)
  - Barnevern (3)
  - Næring (2)
  - NAV
  - Fagutvikling
  - Vei
  - Arkiv
  - Post
  - Kulturskole
  - Brann
  - Sentralbord
  - Renovasjon

Valgfrihet

Valgfrihet i Bardu kommune

- Valgfrihet er et av de mer krevende kriteriene fra ekspertutvalget å vurdere, og det kan være flere måter å definere dette på. Ekspertutvalget trekker fram eksempler som mulighet til å velge fast hjemmehjelp, og til å kunne velge mellom barnehager som vektlegger ulike typer tilbud. Utvalget legger til grunn at større kommuner vil kunne tilby mer variasjon i tilbudet.
- Vi har sett på tilbud innenfor de store tjenesteområdene:
  - Barnehage. Det er 7 barnehager i kommunen, hvorav alle er offentlige. Det er ikke noe variasjon i pedagogiske tilbud.
  - Det er tre barneskoler, og en ungdomsskole i kommunen.
  - Kommunen har en avdeling for demente og for korttidsopphold og rehabilitering, Korttids plassene på sykehjemmet brukes til rehabiliteringsopphold og avlastningsopphold. Dette er lokalisert ved Barduheimen sykehjem.

Barnehage

Antall barnehager i kommunen	Hvorav offentlige	Hvorav private	Åpen barnehage	Friluftsbarnhage/gårdsbarnehage	Familiebarnehage	Montessori pedagogikk	Kristen formålsparagraf
7	7	0	-	-	-	-	-

Grunnskole

Antall skoler	Skoler
4	<ul style="list-style-type: none"> - Bardu ungdomsskole (8.-10. trinn) 145 elever. - Setermoen skole (1.-10. trinn) 255 elever. - Nedre Bardu skole (1.-10. trinn) 45 elever. - Øvre Bardu skole (1.-7. klasse)

Pleie og omsorg

Omsorgsboliger	Bofellesskap rus/psykiatri	Avdeling for demente	Korttidsopphold og rehabilitering
-	-	X	X

Kilde: Bardu kommunes statusmelding og nettsider, og SSB

Framtidig tjenesteproduksjon

Behov for framtidige årsverk

- Hvordan tjenesteproduksjonen i kommunene vil se ut i framtiden vil avhenge av endringer i befolkningssammensetning, økonomi, eventuell oppgaveoverføring fra stat og region til kommunene, og teknologiutvikling. Regjeringen la fram stortingsmeldingen om nye oppgaver til større kommuner 20. mars 2015. Denne er nærmere omtalt under neste delkapittel om lokaldemokrati.
- Tabellene under viser antall årsverk per 1000 innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) i barnehage, grunnskole og pleie- og omsorg i 2014. På bakgrunn av tjenestenivå i 2014 og anslag på befolkningsutviklingen vises et estimert behov for antall årsverk per 1000 innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) i 2020 og 2040. I beregningene er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrad og standard på tjenestene som i 2014. Tjenestedataene er hentet fra nykommune.no, og er framskrivningene er basert på SSB sitt mellomalternativ. Ved å se på behovet per 1000 innbyggere i alderen 20 – 66 år korrigerer man for forandringer som skyldes endringer i størrelsen på befolkningen.
- Dette er framskrivninger knyttet til de store, eksisterende tjenestene. Dersom kommunen får endringer i oppgaver, eller nye oppgaver, vil dette behovet måtte justeres.
- Det er forventet en økning i behovet for framtidige årsverk innenfor pleie og omsorgssektoren, tilsvarende 24,9 årsverk per 1 000 innbygger i Bardu fram mot 2040. Dette må sees i sammenheng med eldrebølgen etter 2020 som gjelder for hele Norge.
- Det forventes en nedgang av framtidige årsverk i Bardu både for barnehage og grunnskole.

	2014	2020	2040
Bardu	26,1	23,9	23,9

	2014	2020	2040
Bardu	28,9	27,7	27,7

	2014	2020	2040
Bardu	46,5	48,7	71,4

Kilde: Nykommune.no

Samlet vurdering tjenesteyting

Vurderingssystem

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike alternativene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys til å vurdere de ulike kriteriene og til å gi en samlet vurdering. Disse er , og .
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering av ulike strukturalternativ. Det er vist i tabellen under og på de neste sidene.
- Vurderingssystemet er i utgangspunktet laget for å vurdere sammenslåing av to eller flere kommuner. Siden vi nå vurderer én kommune har vi derfor tilpasset kriteriene noe. I stedet for endringer ved en eventuell sammenslåing, har vi tatt utgangspunkt i kommunen i dag for å vurdere de ulike kriteriene.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Under 5 000 innbyggere	0	
	5 000 – 14 999 innbyggere	10	
	Over 15 000 innbyggere	20	
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse – store tjenesteområder	Indikatorene tyder på at kommunen har lite kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	0	
	Indikatorene tyder på at kommunen har noe kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	5	
	Indikatorene tyder på at kommunen har god kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	10	

Vurderingssystem

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse – små/spesialiserte tjenesteområder	Indikatorene tyder på at kommunen har lite kapasitet og relevant kompetanse på de små/spesialiserte tjenesteområdene.	0	
	Indikatorene tyder på at kommunen har noe kapasitet og relevant kompetanse på de små/spesialiserte tjenesteområdene.	5	
	Indikatorene tyder på at kommunen har god kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	10	
Interkommunalt samarbeid – store tjenesteområder	Kommunen har i stor grad tjenestesamarbeid på store tjenesteområder.	0	
	Kommunen har i noe grad tjenestesamarbeid på store tjenesteområder.	5	
	Kommunen har i liten grad tjenestesamarbeid på store tjenesteområder.	10	
Interkommunalt samarbeid – små/spesialiserte tjenesteområder	Kommunen har i stor grad tjenestesamarbeid på små/spesialiserte tjenesteområder.	0	
	Kommunen har i noe grad tjenestesamarbeid på små/spesialiserte tjenesteområder.	5	
	Kommunen har i liten grad tjenestesamarbeid på små/spesialiserte tjenesteområder.	10	

Vurderingssystem

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Framtidig tjenesteproduksjon	Kommunale årsverk per 1000 innbyggere vil gå ned/endre seg lite i barnehage og grunnskole i 2040.	0	
	Kommunale årsverk per 1000 innbyggere vil øke noe på barnehage og grunnskole i 2040.	5	
	Kommunale årsverk per 1000 innbyggere vil øke endel i barnehage og grunnskole i 2040.	10	
Valgfrihet	Kommunen har i liten grad valgfrihet for innbyggerne, for eksempel har man bare en skole, en barnehage også videre.	0	
	Kommunen har noen grad av valgfrihet for innbyggerne. Det er flere skoler, barnehager, samt ulike typer tilbud.	5	
	Kommunen har stor grad av valgfrihet for innbyggerne. Det er flere enheter innenfor de ulike fagområdene, og innbyggerne kan velge mellom ulike typer tilbud.	10	
Tilstrekkelig distanse	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er omtrent nøytrale til at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere.	10	
Interkommunalt samarbeid som alternativ til sammenslåing	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at interkommunalt samarbeid er å foretrekke framfor kommunesammenslåing.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er verken spesielt negative eller spesielt positive til at interkommunalt samarbeid er å foretrekke framfor kommunesammenslåing.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at interkommunalt samarbeid er å foretrekke framfor kommunesammenslåing.	10	

Vurdering tjenesteyting – Bardu som egen kommune

Vurderingskriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Bardu har et befolkningsgrunnlag på under 5 000 innbyggere.	0/20	
Kompetanse og kapasitet store tjenesteområder	På de store tjenesteområdene er kapasiteten/kompetansen i barnehager en del bedre enn i grunnskole og pleie og omsorg. Innenfor de små/spesialiserte tjeneste gjør kommunen det best innenfor helse.	5/10	
Kompetanse og kapasitet små/spesialiserte tjenesteområder	I spørreundersøkelsen kommer det fram at Bardu opplever utfordringer med små og sårbare fagmiljøer. Flere store og små/spesialiserte tjenester i kommunen er interkommunale. Det kan vitne om at kapasiteten og kompetansen i egen kommuneorganisasjon er noe lav.	0/10	
Interkommunalt tjenestesamarbeid - store tjenesteområder	Bardu har i noen grad interkommunalt samarbeid på store tjenesteområder	5/10	
Interkommunalt tjenestesamarbeid - små/spesialiserte tjenesteområder	Bardu har i noen grad interkommunalt samarbeid på små tjenesteområder	5/10	
Framtidig tjenesteproduksjon	Kommunale årsverk per 1 000 innbyggere vil gå ned i barnehage og grunnskole i 2040.	0/10	
Tilstrekkelig distanse	Distansen på tjenesteområdet vurderes som tilstrekkelig	10/10	
Valgfrihet	I Bardu er det god valgfrihet for innbyggerne med både barnehager og skoler. Det er imidlertid en liten variasjon i pedagogiske tilbud.	5/10	
Interkommunalt samarbeid som alternativ til kommunesammenslåing	Respondentene er positive til at økt interkommunalt samarbeid er å foretrekke framfor kommunesammenslåing.	10/10	
Samlet vurdering tjenesteyting	Samlet får «Bardu som egne kommune» en poengscore på 40 av 100 poeng på tjenesteyting.	40/100	

Oppsummering tjenester

- Respondentene i spørreundersøkelsen er godt fornøyd med kvaliteten på tjenestene som kommunen leverer. De er mener også at rekruttering av kompetent arbeidskraft går fint og at det er tilstrekkelig avstand mellom saksbehandler og innbygger. Respondentene ser utfordringer i å håndtere økte krav til de kommunale tjenestene, og er nøytrale til om økonomien gjør det vanskelig å sikre ønsket kvalitet på tjenestene.
- Innen barnehage har en større andel av de ansatte barnehagelærerutdanning, samt at alle styrerne og barnehagelærerne har slik utdanning, enn på landsbasis. Det er også en større andel i alderen 1-5 år som har barnehageplass.
- Det er en mindre andel av lærerne som har høyere utdanning både med og uten pedagogikk, enn på landsbasis. Samtidig er det en mindre andel av lærerne i aldersgruppene over 50 og 60 år. Gruppestørrelsene innen skole er også mindre, samt at skolene i snitt får flere grunnskolepoeng enn landsnittet.
- Innen pleie og omsorg er det bedre dekning per 10 000 innbygger av legeårsverk, men mindre innen fysioterapi og sosialtjenester..
- Kommunen har flere årsverk til rehabilitering og ergoterapeuter per 10 000 innbygger enn landsgjennomsnittet.
- Av de store tjenestene har kommunen interkommunale samarbeid innen legevakt, barnehage og grunnskole. De to sistnevnte er samarbeidsforum hvor flere kommuner inngår. Innen de små/spesialiserte tjenestene har kommunen samarbeid innen PPT, barnevern og krisesenter. Respondentene i spørreundersøkelsen foretrekker flere samarbeid kontra en kommunesammenslåing.
- Det er 7 barnehager i kommunen og 4 skoler. Dette gir en god valgmulighet, men det er lite variasjon i pedagogiske tilbud. Innen pleie og omsorg har kommunen avdeling for demente og korttidsopphold/rehabilitering.
- Det forventes en nedgang av fremtidige årsverk i Bardu både for barnehage og grunnskole. Innen pleie og omsorg er det forventet en kraftig oppgang.

Lokaldemokrati

Kort om lokaldemokrati

- Det er viktig at kommunestrukturen er slik at hensynet til demokrati og deltagelse blir ivaretatt. Et levende lokaldemokrati er grunnmuren i folkestyret og er nødvendig for tilliten og legitimiteten til det nasjonale folkestyret. Kriterier som kan legges til grunn for å karakterisere hva som er et godt lokaldemokrati, er blant annet følgende forhold:
  - Nærhet mellom de som styrer og de som blir styrt.
  - Innbyggerne og deres engasjement og deltagelse, både gjennom valg og gjennom pågående prosesser knyttet til aktuelle politiske saker, som for eksempel kommuneplanarbeid, skolestrukturendringer og så videre.
  - Politisk handlefrihet; det vil si at lokalpolitikere har verktøy i sin verktøykasse til reelt å kunne foreta prioriteringer og lede samfunnsutviklingen.
- I det senere har vi sett flere forhold som kan være en utfordring mot lokaldemokrati, blant annet økt fremvekst av interkommunalt samarbeid og økt statlig styring.

Et av målene ved kommunereformen – styrket lokaldemokrati

- Regjeringen har som mål at kommunereformen skal styrke lokaldemokratiet. De ønsker å gjøre dette ved følgende forhold:
  - Større kommuner vil legge grunnlaget for å kunne overføre flere oppgaver og slik styrke kommunene som viktige lokaldemokratiske organer for sine innbyggere. Se mer om forslaget til oppgavemelding senere i rapporten.
  - Større kommuner med bredt ansvarsområde vil gi grunnlag for større styringskapasitet og gjennomføringskraft. Kommunal administrasjon med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet kan utarbeide gode beslutningsgrunnlag til de folkevalgte og bedre politisk styring, og øke mulighetene for å utnytte det lokalpolitiske handlingsrommet.
  - Kommunene løser sine oppgaver selv og foretar helhetlige prioriteringer. Mindre behov for interkommunale samarbeid, enklere forvaltning for innbyggere og politikere.
  - Færre og større kommuner med god kapasitet og kompetanse, vil kunne gjennomføre en velferdspolitik i henhold til nasjonale mål, og behovet for statlig detaljstyring vil reduseres. Kommunene vil dermed få større frihet til å prioritere og tilpasse velferdstilbud til innbyggernes behov.

Regjeringens ekspertutvalg

- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.
- Tabellen under viser hvilke samfunnsmessige hensyn og kriterier ekspertutvalget har lagt til grunn for kommunens rolle som lokaldemokratisk arena:

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Demokratisk arena	Betydningsfulle oppgaver og rammestyring Lokal politisk styring Levende lokalt folkestyre Aktiv lokal politisk arena	Høy politisk deltakelse Lokal politisk styring Lokal identitet Bred oppgaveportefølje Statlig rammestyring

- De tre første kriteriene er rettet mot kommunene, mens bred oppgaveportefølje og statlig rammestyring er rettet mot staten.

Vurderingskriterier lokaldemokrati

- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av lokaldemokrati. Det er gjort en endring sammenlignet med vurderingene i Midt-Troms. Kriteriet om «behov for tiltak for et styrket lokaldemokrati» er tatt bort. Dette var med for å vurdere om det er behov for avbøtende tiltak for lokaldemokratiet i forbindelse med en kommunesammenslåing, og er ikke så aktuelt når vi vurderer kommuner alene.
- En nærmere beskrivelse av kriteriene finner du under samlet vurdering lokaldemokrati.

Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Høy politisk deltagelse	Vi har sett på kommunens valgdeltagelse, størrelse på kommunestyret, politisk representasjon og kommunens tilrettelegging for innbyggermedvirkning.	0-40
Lokal politisk styring	Vi har sett på kompetanse og kapasitet, opplevd politisk handlingsrom, samt omfanget av styring av interkommunale samarbeid. Vi har også sett på potensialet til om kommunen kan påta seg flere oppgaver i lys av den vedtatte oppgavemeldingen.	0-50
Lokal identitet	Basert på funn fra Midt-Troms rapporten og statusbildet vi gitt en vurdering av identiteten i kommunen.	0-10

Høy politisk deltagelse

Bakgrunn

- Tabellene til høyre viser ulike bakgrunnstall knyttet til høy politisk deltagelse.
  - Valgdeltagelsen i Bardu er omtrent som landsgjennomsnittet, både ved forrige valg og ved tidligere valg.
  - Det er 19 representanter i kommunestyret i Bardu. Det er en del over minimumsantallet på 11 representanter.
  - Det er 5 partier representert i kommunestyret i Bardu.

Valgdeltagelse

	1995	1999	2003	2007	2011	2015
Bardu	66,7	61,5	58,4	62,2	67,1	59,7
Landet	62,8	60,4	59,0	61,2	64,2	60,0

Valgdeltagelsen ved lokalvalgene i 1995-2015, i prosent. Kilde: SSB og valgresultat.no

Antall kommunestyrerepresentanter

	1995	1999	2003	2007	2011	2015
Bardu	-	-	25	25	25	19

Antall valgte representanter til kommunestyret 1991-2015. Kilde: SSB

Partirepresentasjon

Parti	AP	SP	H	V	FrP
Antall	7	6	4	1	1

Partier og mandater i kommunestyret etter lokalvalget i 2015. Kilde: valgresultat.no

Lokal politisk styring

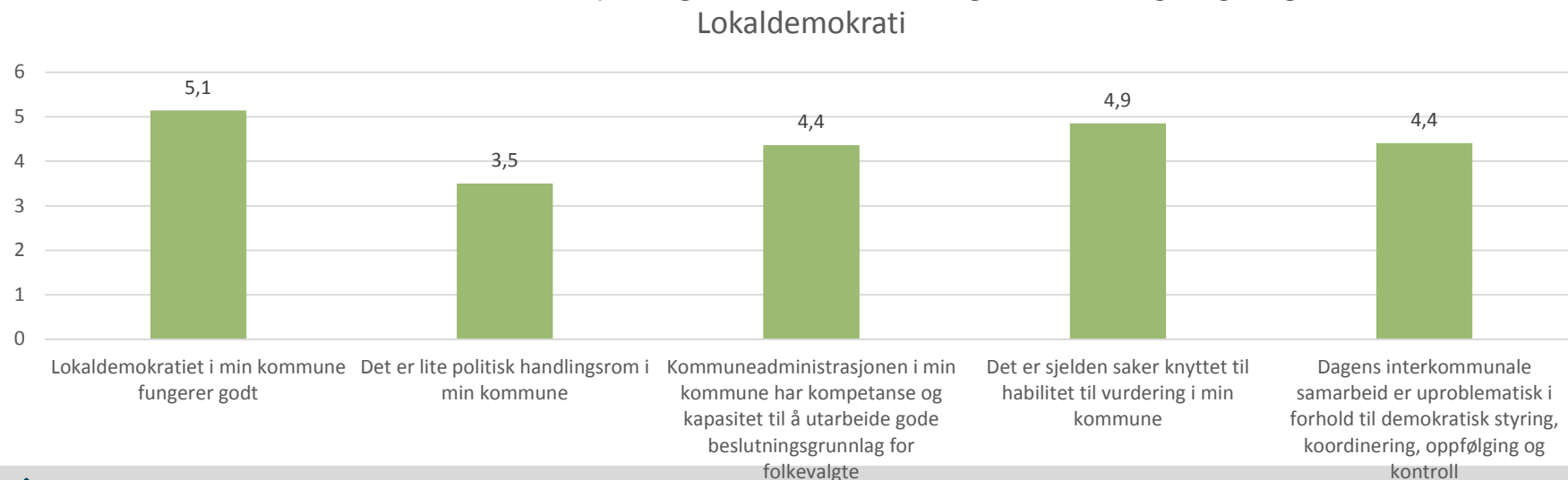
Innbyggermedvirkning

- Det er lagt til rette for innbyggermedvirkning i Bardu kommune
- Det er flere ulike lag og foreninger i Bardu, om lag 90 er registrert. Det påpekes i statusbildet at flere av disse er særlig aktive.
- Bardu har i tillegg til lovpålagte organ blant annet: Seniorråd, Ungdomsråd, Viltnevd, Råd for funksjonshemmede, Forliksråd, Frisklivssentral,

Lokaldemokrati – svar fra spørreundersøkelsen

- Respondentene er positive til at lokaldemokratiet i egen kommune fungerer godt. I vurderingen av påstanden om hvorvidt det er stort eller lite politisk handlingsrom i Bardu er respondentene nøytrale. Videre er respondentene enige i at administrasjonen har kapasitet og kompetanse til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte, og at det sjeldent er saker knyttet til habilitet i kommunen. Det interkommunale samarbeidet blir også vurdert som uproblematisk i forhold til demokratisk styring, koordinering, oppfølging og kontroll.

Lokaldemokrati – åpne svar

- I spørreundersøkelsen stilte vi også et åpent spørsmål om det er noen utfordringer med dagens lokaldemokrati. Her kommer det frem at:
  - Det politiske handlingsrommet oppfattes som begrenset
  - Få kvinner i kommunestyret
  - Habilitetsutfordringer kan oppstå
  - Deltagelsen ved valg kunne vært høyere

Lokal identitet

Lokal identitet

- I forbindelse med utredningen mot Midt-Troms inkluderte vi et spørsmål om lokal identitet. Her mener respondentene at identiteten er sterkest knyttet til bygdene og kommunen Bardu. Basert på våre funn i Midt-Troms utredningen og statusbildet til Bardu kommune vurderes den lokale identiteten som sterkt knyttet til Bardu kommune.

Oppgavepotensial

Nye oppgaver til større kommuner

- Fredag 20. mars la Regjeringen fram stortingsmeldingen om nye oppgaver til større kommuner.
- Stortingsmeldingen inneholder:
  - Redegjørelse for prosesser som er satt i gang, og som berører ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene. Følger ikke nødvendigvis kommunereformens tidsløp.
  - Forslag til overføring av oppgaver til kommunene i forbindelse med kommunereformen.
  - Tiltak for å redusere statlig styring.
- Stortingsmeldingen ble vedtatt i Stortinget i juni 2015.
  - Se endringer/presiseringer på side 128-129.
- De neste sidene viser hvilke oppgaver som vurderes overført til kommunene.

Førende prinsipper for oppgavefordelingen

- Det er lagt noen førende prinsipper for oppgavemeldingen som det er verdt å merke seg.
  1. Rammestyring av kommunesektoren
    - Ved overføring av nye oppgaver til større kommuner vil rammestyring, både økonomisk og juridisk, ligge til grunn.
  2. Generalistkommunen skal være hovedmodellen for kommunesektoren
    - Det legges ikke opp til et system med oppgavedifferensiering avhengig av flere ulike innbyggerstørrelser. Men de største kommunene kan overta noen flere oppgaver, se seinere i rapporten.
    - Regjeringen varslet allerede i kommuneproposisjonen 2015 at de vil utrede en generell hjemmel som gir adgang til å pålegge interkommunalt samarbeid som en løsning der hvor geografiske avstander gjør at kommuner ikke kan slå seg sammen. Utredningen vil også vurdere om det på forhånd kan angis særskilte tjenesteområder som vil kunne være aktuelle for pålagte samarbeid. Forslag til Stortinget våren 2017.
  3. Individuelle rettigheter skal ligge fast
  4. Pengene skal følge oppgaven

Oppgaver som behandles i eget løp

- Det er flere pågående prosesser som kan føre til overføring av oppgaver til kommunene. Disse følger ikke nødvendigvis samme løp som kommunereformen. Prosessene er:
  1. Oppgave- og finansieringsansvaret i barnevernet
  2. Utredning av familieverntjenesten med sikte på overføring av ansvaret til kommunene
  3. Oppgaver på politiområdet
  4. Ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene for det offentlige vegnettet
  5. Stortingsmelding om primærhelsetjenesten
  6. Opptrappingsplaner for henholdsvis rusfeltet og rehabiliteringsfeltet
  7. Finansieringsansvaret for pasienttransport
  8. Reformarbeidet knyttet til pleiepenger, hjelpestønad og omsorgslønn
  9. Forenkling av utmarksforvaltningen
  10. Utviklingsavtaler på planområdet
  11. Forenkling av plandelen i plan- og bygningsloven
  12. Konesjonsbehandling av mikro-, mini- og småkraftverk
  13. Endringer i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
  14. Vannscooterregelverket

Nye oppgaver - velferd

Oppgave	Nærmere om oppgaven
Tannhelse	Allmenntannhelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og fylkeskommunens ansvar etter tannhelsetjenesteloven overføres til kommunene.
Rehabilitering	Større kommuner kan få større ansvar for rehabiliteringstjenester som i dag ivaretas av spesialisthelsetjenesten. Hvilke oppgaver skal utredes nærmere, samt i hvilken form en slik ansvarsendring skal skje.
Basishjelpemidler	Basishjelpemidler utredes overført til kommunene. Det må defineres nærmere hvor grensen skal gå, samt utfordringer med lager og logistikk. Mer avanserte hjelpemidler vil fortsatt være et statlig ansvar.
Forsøk DPS (distriktpsikiatrisk senter)	Opprette en forsøksordning med overføring av driftsansvar for DPS til kommuner som har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Formålet med forsøksordningen vil være å undersøke om et kommunalt ansvar for tjenesten kan bidra til et bedre og mer helhetlig tilbud til brukerne.
Boligtilskudd	Tilskudd til etablering og den personrettede delen av tilskudd til tilpasning innlemmes i rammetilskuddet til kommunene. I dag ligger denne oppgaven til Husbanken, og kommunene må søke midler her.
Varig tilrettelagt arbeid	Varig tilrettelagt arbeid (VTA) og enkeltplasseringer i ordinære virksomheter (VTO) kan overføres til kommunene – dette er tilbud om sysselsetting til personer som har små utsikter til ordinært arbeid.

Nye oppgaver – lokal utvikling

Oppgave	Nærmere om oppgaven
Tilskudd frivillighetsentraler	Ansvar for å gi tilskudd til frivillighetssentraler overføres til kommunene. Det er en forutsetning at kommunene overtar tilskuddsansvaret for de sentralene som ikke er kommunalt drevne også. Flertallet på Stortinget ber om at midlene øremerkes, og øket i en opptrappingsperiode for å styrke frivillighetssentralene.
Lokal nærings- og samfunnsutvikling	I denne omgang foreslås det ikke noen konkrete oppgaver som skal overføres. KMD viser til en rekke utredninger og evalueringer som er satt i gang av lokalt nærings- og samfunnsutviklingsarbeid. Når disse utredningene og et sammenstilt kunnskapsgrunnlag foreligger, vil det utgjøre et grunnlag for å vurdere om det er behov for å klargjøre og styrke kommunens rolle knyttet til lokal nærings- og samfunnsutvikling. Regjeringen vil følge opp dette spørsmålet i proposisjonen om nye oppgaver til større kommuner, som planlegges fremmet for Stortinget vårsesjonen 2017.
Tilskudd nærings- og miljøtiltak i skogbruk	Forvaltningen av tilskudd til veibygging og til drift med taubane kan overføres fra fylkesmannen til kommunen. Forutsetter større kommuner, kan bidra til et fagmiljø på skog i kommunene.
Tilskudd beite, jordbruk, verdensarv	<ul style="list-style-type: none"> - Forvaltningen av utvalgte kulturlandskap i jordbruket kan overføres fra fylkesmannen til kommunene. Må avvente gjennomgang av miljøvirkemidlene som skal behandles i forbindelse med jordbruksoppgjøret i 2015. - Forvaltningen av tilskudd til verdensarvområdene kan overføres fra fylkesmannen til kommunene. Må avvente gjennomgang av miljøvirkemidlene som skal behandles i forbindelse med jordbruksoppgjøret i 2015. - Tilskudd til tiltak i beiteområder kan overføres til kommunene. Det kan være behov for samarbeid over kommunegrenser og fylkesgrenser for å sikre rasjonelle driftsopplegg. Må avvente gjennomgang av miljøvirkemidlene som skal behandles i forbindelse med jordbruksoppgjøret i 2015.
Enkeltutslippstillatelser, forurensningslov	Kommunene får myndighet til å gi utslippstillatelse etter forurensningsloven § 11 når det gjelder grønnsaksvaskerier, og myndighet til å behandle saker vedrørende støy fra motorsportbaner, skytebaner og vindmøller kan overføres til større kommuner.
Naturforvaltning	<ul style="list-style-type: none"> - For mindre verneområder som ligger i naturlig tilknytning til verneområder som i dag forvaltes av nasjonalpark-/verneområdestyrene, har styrene fått tilbud om å overta ansvaret også for disse områdene. For kommuner eller styrene ikke ønsker denne myndigheten, kan myndigheten fortsatt ligge hos fylkesmannen. - Fylkeskommunens myndighet etter innlandsfiskeforskriften § 2 tredje ledd kan overføres til større kommuner. - Fylkeskommunens myndighet til å fastsette utvidet jakttid for enkelte fremmede/introduserte arter etter § 2 i forskrift om jakt- og fangsttider, og hvor det i liten grad er nødvendig å ta hensyn til regional utbredelse, kan overføres til større kommuner.

Nye oppgaver - andre

Oppgave	Nærmere om oppgaven
Vigselsrett for borgerlige vielser	Prøvingen av ekteskapsvilkår gjøres av skatteetaten. Derfor er det ikke noe i veien for at kommunene kan overta domstolenes vigselsmyndighet, betinger trolig heller ikke større kommuner enn det vi har i dag.
Notarialforretninger	Bekreftede underskrifter på dokumenter og bekrefte rett kopi
Godkjenning svømmeanlegg	Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av svømmehaller overføres til kommunene. De fleste anleggstyper kan da godkjennes i kommunene med unntak av kunstisanlegg utendørs og innendørs, og anlegg som har fått status som nasjonalanlegg.

Behandling av meldingen i Stortinget

- I behandlingen av meldingen i juni gikk i stor grad flertallet inn for Regjeringens forslag. Det ble derimot gjort noen endringer/presiseringer på noen oppgaver/områder:
  - Stortinget mener at ansvaret for arbeids- og utdanningsreiser fremdeles skal være et statlig ansvar (NAV). Regjeringen hadde foreslått å overføre dette til kommunene.
  - Flertallet på Stortinget støtter at de største kommunene kan overta videregående skoler, men at dette skal skje gjennom søknad og forsøksordninger i første omgang.
  - Ansvaret for kollektivtrafikk kan overføres til større kommuner med de vilkår som er skissert i meldingen, og det forutsettes at det inngås samarbeid/partnerskap for å sikre et helhetlig tilbud i regionen.
  - Tilskudd til frivillighetssentralene overføres til kommunene, men gjennom et øremerket tilskudd.
  - Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan den kommunale og den statlige delen av NAV-tjenesten kan samordnes bedre.
  - Stortinget mener det må vurderes økt kommunalt selvstyre innenfor skiltpolitikken som i dag ligger til Statens vegvesen. Stortinget mener også det må vurderes økt kommunalt selvstyre innenfor fastsetting av skrivemåte og navn innenfor adresse- og skiltprosjekt.
  - Stortinget mener kommunenes mulighet for å utvide selvkostområdet innenfor vann, avløp og renovasjon gjennom et mer helhetlig miljøgebyr bør utredes. Selvkostprinsippet skal fortsatt ligge til grunn.
  - Stortinget ber regjeringen vurdere å øke det kommunale ansvaret for finansiering av skoleskys for grunnskoleelever.

Oppgaver til det regionale, folkevalgte nivået

- Stortinget har tidligere vedtatt at det også etter kommunereformen skal være tre folkevalgte nivået, og regjeringen legger opp til å invitere fylkeskommunene med i prosessen rundt kommunereformen. Fylkeskommunene skal fatte vedtak høsten 2016, og forslag om nytt regionalt folkevalgt nivå skal inkluderes i proposisjon om kommunereformen våren 2017.
- Stortinget ber om at oppgavene til et nytt folkevalgt nivå skal gjennomgås og forslag legges frem for Stortinget i en stortingsmelding våren 2016.
- Flertallet på Stortinget peker på at følgende oppgaver kan vurderes overført til det regionale folkevalgte nivået:
  - Vurdering av fylkesveien etter forvaltningsreformen i 2010. Større veger med sterke næringsinteresser kan vurderes overført til staten som en del av denne vurderingen.
  - Landbruksoppgaver som ikke er naturlig å legge til kommunene.
  - Klima- og miljøoppgaver det ikke er naturlig å legge til kommunene.
  - Styrking av de regionale forskningsfondene.
  - Fordeling av relevante prosjektmidler.
  - Oppgaver på integreringsområde som i dag ligger hos IMDI og som bør flyttes nærmere innbyggerne.
  - Ny ansvarsfordeling og finansiering mellom stat, regioner og kommuner på kultur- og kulturminneområdet, herunder en vurdering av riksantikvarens rolle og ansvar.
  - Vurdere å avvikle sentral godkjenning av regional planstrategi og overlate bestemmelsen til det regionale selvstyret.

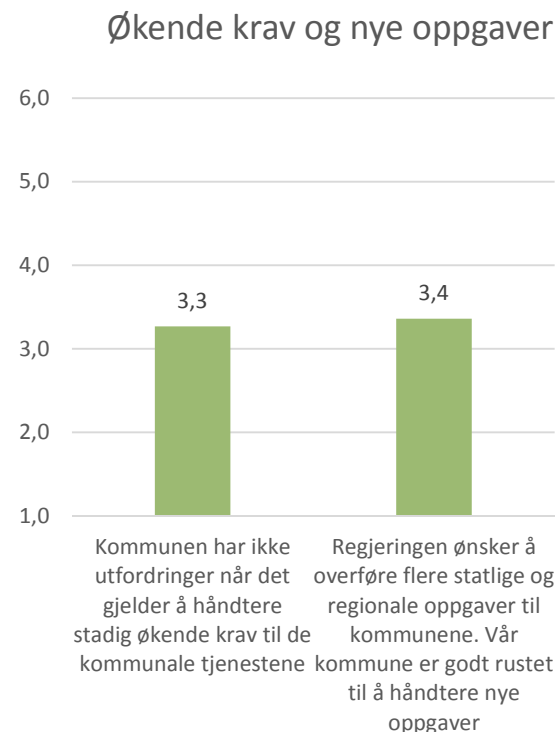
Kommunestørrelse og oppgaver

- Det er ikke angitt minimumskrav til kommunenes innbyggertall for at oppgavene skal overføres, men i vurderingen av flere av oppgavene pekes det på ekspertutvalgets tilråding om at kommunene bør ha en minimumsstørrelse på 15 000 – 20 000 innbyggere.
- Regjeringen vil fremme forslag om en generell hjemmel for pålagt interkommunalt samarbeid. Formålet med en slik hjemmel vil ifølge regjeringen være å sikre innbyggerne et faglig forsvarlig tilbud, og den aktuelle kommunens fagkompetanse vil være sentral for vurderingen av når det vil kunne være aktuelt å anvende bestemmelsen. Den framtidige kommunestrukturen og omfanget av nye oppgaver til kommunene vil kunne avgjøre omfanget av slike pålagte samarbeid.

Nye oppgaver og økende krav

- I spørreundersøkelsen stilte vi spørsmål om hvorvidt respondentene vurderer Bardu kommune som godt rustet til å ta på seg nye oppgaver og om kommunen har utfordringer med å håndtere økende krav til de kommunale tjenestene. Som vi kan se av svarene til høyre, vurderer respondentene det som utfordrende å håndtere økende krav. I tillegg er respondentene ikke enige i at kommunen er godt rustet til å håndtere nye oppgaver.
- Vår vurdering er at Bardu vil være for liten til å kunne håndtere nye oppgaver selv. Disse oppgavene må i så fall løses gjennom nye og utvidede interkommunale samarbeid.

Samlet vurdering lokaldemokrati

Vurderingssystem

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike alternativene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys til å vurdere de ulike kriteriene og til å gi en samlet vurdering. Disse er 😊 , 😐 og 😞 .
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering av ulike strukturalternativ. Det er vist i tabellen under og på de neste sidene.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Valgdeltagelse	Valgdeltagelse er en del lavere enn landsgjennomsnittet ved sist valg	0	😞
	Valgdeltagelsen er omtrent landsgjennomsnittet ved sist valg	5	😐
	Valgdeltagelse er en del høyere enn landsgjennomsnittet ved sist valg	10	😊
Størrelse på kommunestyret	Kommunen har minimumsløsningen når det gjelder antall kommunestyrerepresentanter	0	😞
	Kommunen har mellom 0 – 50 prosent høyere representasjon enn minimumsløsningen	5	😐
	Kommunen har over 50 prosent høyere representasjon enn minimumsløsningen	10	😊
Politisk representasjon	Kommunen har 2 eller færre partier som er representert i kommunestyret	0	😞
	Kommunen har 3-5 partier som er representert i kommunestyret	5	😐
	Kommunen har 6 eller flere partier som er representert i kommunestyret	10	😊
Innbyggermedvirkning	Kommunen har kun lovpålagte medvirkningsorgan for innbyggerne	0	😞
	Kommunen har noen flere medvirkningsorgan enn de lovpålagte	5	😐
	Kommunen har de fleste medvirkningsorganene som ekspertutvalget peker på	10	😊

Vurderingssystem

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Politisk styring – handlingsrom	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at politikerne har politisk handlingsrom.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er verken spesielt negative eller spesielt positive til at politikerne har politisk handlingsrom.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at politikerne har politisk handlingsrom.	10	
Politisk styring – kompetanse og kapasitet	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at administrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er verken spesielt negative eller spesielt positive til at administrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at administrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.	10	
Politisk styring - interkommunale samarbeid	Det interkommunale samarbeidet opplever i stor grad for omfattende og vanskelig å styre.	0	
	Det interkommunale samarbeidet oppleves i noe grad for omfattende og vanskelig å styre.	5	
	Det interkommunale samarbeidet oppleves i liten grad for omfattende og vanskelig å styre.	10	
Oppgavepotensial	Kommunen vil i liten grad være rustet til å påta seg nye oppgaver.	0	
	Kommunen vil i noe grad være rustet til å påta seg nye oppgaver.	10	
	Kommunen vil i stor grad være rustet til å påta seg nye oppgaver.	20	
Lokal identitet	Innbyggerne har større tilhørighet til nabokommunen(e), enn til egen kommune.	0	
	Innbyggerne har sterk tilhørighet til egen kommune, men også til nabokommunene.	5	
	Innbyggerne har en sterk tilhørighet til egen kommune.	10	

Vurdering lokaldemokrati – Bardu som egen kommune

Vurderingskriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Valgdeltagelse	Valgdeltagelsen i Bardu var omtrent på landsgjennomsnittet ved forrige valg.	5/10	
Størrelse på kommunestyret	19 representanter, dvs 72 prosent flere enn minimumsløsningen på 11 representanter.	10/10	
Politisk representasjon	5 parti er representert i nåværende kommunestyre.	5/10	
Innbyggermedvirkning	Bardu har lagt godt til rette for innbyggermedvirkning, og det er et aktivt foreningsliv i kommunen, i tillegg har kommunene flere utvalg enn det loven krever	10/10	
Kapasitet og kompetanse	Respondentene er positive til at kommuneadministrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for folkevalgte.	10/10	
Politisk handlingsrom	Respondentene i spørreundersøkelsen er nøytrale til at politikerne har politisk handlingsrom.	5/10	
Interkommunalt samarbeid	Det interkommunale samarbeidet oppleves som enkelt å styre.	10/10	
Oppgavepotensial	Oppgavepotensialet til Bardu må sies å være begrenset. Samtidig viser svarene fra respondentene at det vurderes som krevende å ta på seg nye oppgaver.	0/20	
Lokal identitet	Den lokale identiteten vurderes som sterkt knyttet til Bardu kommune	10/10	
Samlet vurdering lokaldemokrati	Samlet får «Bardu som egen kommune» får en score på 60 av 100 poeng på lokaldemokrati.	70/100	

Oppsummering Lokaldemokrati

- Valgdeltagelsen i Bardu er omtrent på et nivå med landsgjennomsnittet, men noe lavere ved forrige valg.
- Det politiske miljøet beskrives som godt. Aktiviteten i partiene er god og det påpekes også i statusbildet at ungdomsrådet er aktivt.
- Det er fem partier representert i kommunestyret.
- Kommunestyret har en del flere representanter enn det loven krever
- Det politiske handlingsrommet i kommunen oppleves som verken stort eller lite
- Styringen av de interkommunale samarbeidene oppleves som godt
- Oppgavepotensialet til Bardu må sies å være relativt begrenset. Dersom Bardu velger å bli stående alene vil kommunen måtte inngå i en del nye og utvidede interkommunale samarbeid.

Samlet vurdering «Bardu som egen kommune»

Oppsummering poengscore – Bardu som egen kommune

Samfunnsutvikling	Økonomi	Tjenester	Lokaldemokrati	Samlet
45/100	80/100	40/100	70/100	235/400
				59%

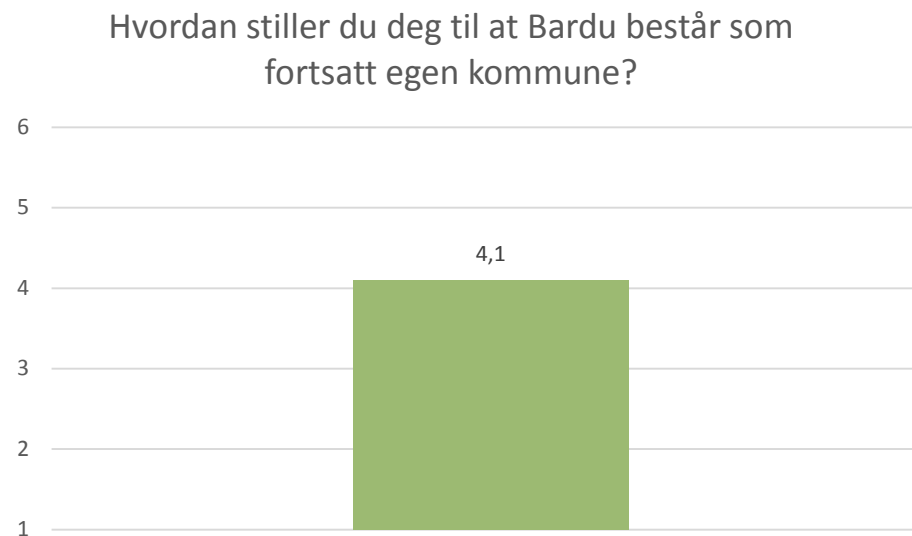
Samlet sett oppnår Bardu som egen kommune en poengscore på 235 av 400 mulige poeng. Det tilsvarer en måloppnåelse på 59 prosent. Utslagene og scoren på økonomi er svært gode. Deretter følger lokaldemokrati, samfunnsutvikling og tjenester. På de neste sidene gir vi en oppsummering av hvordan respondentene i spørreundersøkelsen stiller seg til å fortsette som egen kommune. I tillegg presenterer vi fordeler og ulemper ved å fortsette som egen kommune på de fire delområdene samfunnsutvikling, økonomi, tjenester og lokaldemokrati. Deretter vil vi gi en samlet vurdering av «Bardu som egen kommune».

Bardu som fortsatt egen kommune – Svar fra spørreundersøkelsen

---

- I spørreundersøkelsen stille vi spørsmålet «Hvordan stiller du deg til at Bardu består som fortsatt egen kommune», på en skala fra 1-6, der 1 er svært negativ og 6 er svært positiv
- Samlet sett får Bardu som egen kommune en gjennomsnittlig score på 4,1. Det vil si at respondentene er positive til å fortsette som egen kommune.

Åpne svar fra respondentene – Bardu som egne kommune

Hvorfor er du positiv til Bardu som egen kommune?

Lokal identitet

Nærhet til tjenester

Dagens inntekter er gode

Geografien – hvis sammenslåing kan Bardu bli en utkant

Evne til lokal omstilling

Kan gjøre lokale prioriteringer

Det er et stort potensial for å utvide det interkommunale samarbeidet fremfor en kommunesammenslåing

Har gode tjenester

Hvorfor er du negativ til Bardu som egen kommune?

Har kostbar drift

Rekruttering

Kommunen er for liten i dag

Små fagmiljø

Næringsutviklingen i kommunen er for liten

Den regionale rollen kan bli mindre hvis kommunene rundt Bardu blir større

Det kan bli en utfordring å levere kommunale tjenester i et fremtidsperspektiv

Økonomiske utfordringer

For stor nærhet mellom politikere og innbyggere

Oppsummering samfunnsutvikling

Fordeler

Det er korte avstander internt i Bardu kommune. Kommunen har i dag noe samarbeid på områder innenfor samfunnsutvikling med andre aktører.

Det meste av samarbeidet er innenfor næring

Respondentene mener kommunen har kapasitet og kompetanse til å arbeide med samfunnsutvikling

Det er en høy andel av de sysselsatte i kommunen som har både arbeidssted og bosted i Bardu kommune

Ulemper

Det er noe variasjon i næringsstrukturen i Bardu, men den bærer preg av å ha en del bransjer som har vært i nedgang sammenliknet med landet.

Forsvaret har også en betydelig rolle i Bardu.

Dersom Forsvaret skulle nedbemanne vil dette få negative konsekvenser for kommunen

Kommunens kapasitet til å drive med samfunnsutvikling ser ut til å være noe begrenset.

Bardu er ikke en egen BA-region, men inngår i BA-region Målselv. Av de sysselsatte i Bardu som pendler, er det flest som pendler til Målselv.

Oppsummering økonomi

Fordeler

Bardu kommune hadde korrigerede frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter) på 121 prosent av landsgjennomsnittet. Det vil gi bedre forutsetninger for å kunne fortsette som egen kommune

Gjeldsgraden til Bardu (netto lånegjeld) var noe lavere enn landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner i 2014. Kommunen hadde imidlertid høyere finansutgifter (her målt som netto renter og avdrag) enn landsgjennomsnittet og kommuner i samme KOSTRA-gruppe.

Vi finner at Bardu ikke synes å ha noe effektiviseringspotensiale på administrasjon.

I vurderingen av effekten av nytt inntektssystem har vi sett på den isolerte endringen av basistillegget og ny kostnadsnøkkel og regionalpolitiske tilskudd. Bardu synes generelt å bli skjermet for endringer i basiskriteriet, pga. relativt lange reiseavstander og dermed ufrivillige smådriftsulempet og det ser ut til at Bardu fortsatt vil motta Nord-Norgetilskuddet

Ulemper

Vi finner et effektiviseringspotensiale på tjenesteområdene på 1,9 % av brutto driftsinntekter.

Bardu hadde i 2014 et netto driftsresultat på 0,7 %. Det er godt under den anbefalte «normen» på 1,75%

Bardu hadde et disposisjonsfond tilsvarende 4,8 prosent i 2014. Det er noe lavere enn sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 3 og landsgjennomsnittet.

Oppsummering tjenester

Fordeler

Distansen i tjenestene blir av respondentene i spørreundersøkelsen vurdert som tilstrekkelig.

Kommunen har god kompetanse innen barnehagesektoren. Det er også et godt utvalg av barnehager og skoler i kommunen. Flere av de små/spesialiserte tjenestene har god kompetanse, men har små fagmiljøer og er dermed utsatt ved sykdom ol.

Kvaliteten på tjenestene blir vurdert som god av respondentene i spørreundersøkelsen.

Ulemper

Respondentene i spørreundersøkelsen anser små og sårbare fagmiljø som en utfordring for kommunen.

Bardu har i dag en del interkommunalt samarbeid innenfor både små og store tjenesteområder. Samarbeidene innenfor grunnskole og barnehage skjer innenfor samarbeidsforum.

Det er ingen pedagogisk valgfrihet innenfor skole og barnehage, på tross av godt utvalg av innen begge områdene.

Det forventes en nedgang i antall årsverk innen barnehage og grunnskole frem mot 2040, sammenlignet med dagens situasjon i kommunen. Innenfor pleie og omsorg forventes det derimot en økning . Dette må sees i lys av den forventede eldrebølgen i Norge fram mot 2020.

Oppsummering lokaldemokrati

Fordeler

Det er flere partier å velge mellom
Kommunen har lagt til rette for
innbyggermedvirkning

Styringen av dagens
interkommunale samarbeid blir i
spørreundersøkelsen vurdert som
uproblematisk.

Det er noen flere representanter i
kommunestyret enn det
innbyggertallet skulle tilsa

Den lokale identiteten er i stor
grad knyttet til Bardu kommune.

Ulemper

Bardu kommune er for liten til å
kunne håndtere nye oppgaver.
Nye oppgaver kommunen får må i
så fall løses med utvidet og mer
interkommunalt samarbeid.

Valgdeltagelsen i Bardu er
gjennomgående noe lavere enn
landsgjennomsnittet.

Respondentene i
spørreundersøkelsen vurderer det
politiske handlingsrommet som
verken stort eller lite.

Samlet vurdering – Bardu som egen kommune

- Samfunnsutvikling: Det er forventet folketallsvekst i Bardu frem mot 2040, men det forventes ikke at folketallet vil overstige 5 000 innbyggere. Det er noe utpendling fra kommunen, og det meste av pendlingen går mot Målselv. Kommunen er involvert samfunnsutviklingsarbeid, og har blant annet en egen næringsenhet i kommunen. Fagmiljøene innenfor overordnet planarbeid er til tider knapp. Næringsstrukturen i Bardu er noe variert, men vi har sett at en del av næringene som er større i Bardu er næringer som har vært i nedgang på landsbasis.
- Økonomi: Bardu kommune har i dag gode økonomiske rammebetingelser. Kommunen har blant annet ekstraintekter fra konsesjonskraft. Våre beregninger viser at Bardu synes å drive effektivt på administrasjon i dag. Vi finner derimot et effektiviseringspotensial på tjenesteområdene dersom kommunens utgifter blir harmonisert med landsgjennomsnittet. I vurderingen av effekten av nytt inntektssystem har vi sett på den isolerte endringen av basistillegget og ny kostnadsnøkkel og regionalpolitiske tilskudd. Bardu synes generelt å bli skjermet for endringer i basiskriteriet, pga. relativt lange reiseavstander og dermed ufrivillige smådriftsulemper og det ser ut til at Bardu fortsatt vil motta Nord-Norgetilskuddet.
- Tjenester: Indikatorene vi har lagt til grunn viser at jevnt over er Bardu kommune, på de store tjenesteområdene, relativt godt stilt på kapasitet og kompetanse. Innenfor de små/spesialiserte tjenester er det derimot en del sårbarhet. Respondentene i spørreundersøkelsen gir også uttrykk for at små og sårbare fagmiljø er en utfordring. Bardu har i dag en del interkommunalt samarbeid, både på små og store tjenesteområder. Respondentene er mer positive til å utvide et slikt samarbeid fremfor å slå seg sammen med andre kommuner.
- Lokaldemokrati: Lokaldemokratiet i kommunen oppfattes som godt – det er flere partier å velge mellom og det er lagt til rette for at innbyggerne kan engasjere seg mellom valg. Valgdeltagelsen ved forrige valg var omtrent på landssnittet. I tillegg har kommunestyret flere representanter enn det loven krever. I spørreundersøkelsen er også en oppfatning av at lokaldemokratiet i kommunen fungerer godt. Videre er det en sterk lokal identitet knyttet til Bardu kommune.

Referanser

Referanser

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2014. Kriterier for god kommunestruktur – delrapport fra ekspertutvalget for kommunereformen. Mars 2014.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2014. Kriteriet for god kommunestruktur – sluttrapport fra ekspertutvalget for kommunereformen. Desember 2014.
- Langset, M., Ellis, I.O., Ståvi, J.M., Nilsen, J.K. og Vinsand, G. 2014. kartlegging av plankapasitet og plankompetanse i kommunene. NIVI Rapport 2014:1.
- Leknes, E., Gjertsen, A., Holmen, A.K.T., Lindeløv, B., Aars, J., Sletnes, I. og Røiseland, A. 2013. Interkommunalt samarbeid – konsekvenser, muligheter og utfordringer. IRIS-rapport 2013/008.
- Meld.St.14 (2014.2015) Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner
- Bardu kommunes nettsider og Statusbilde (2015)

Vedlegg

Vedlegg 1 – oversikt over interkommunale samarbeid

Interkommunale samarbeid (1)

Samarbeid	Kommuner som inngår
Midt-Troms regionråd	Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Administrativt råd	Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Interkommunalt arkiv Troms IKS	Bardu, Berg, Dyrøy, Lavangen, Lenvik, Målselv, Salangen, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Midt-Troms arbeidsgiverkontroll	Bardu, Berg, Dyrøy, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
PPT for Bardu og Målselv	Bardu og Målselv
Utdanningsmessa	Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Bardu interkommunale legevakt	Bardu, Målselv, Lavangen og Salangen
Distriktmedisinsk senter for Midt-Troms	Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Løkta	Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Midt-Troms friluftsråd	Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Midt-Troms Viltregion	Bardu, Dyrøy, Lavangen, Lenvik, Målselv, Salangen og Sørreisa
Utvexling av jord- og skogbrukstjenester (Landbrukstjeneste=Bardu selger jordbruk, Salangen selger skogbruk)	Bardu og Salangen
Veterinærvakt Salangen	Bardu, Dyrøy, Lavangen og Salangen og Ibestad

---

Interkommunale samarbeid (2)

Samarbeid	Kommuner som inngår
110-sentralen Tromsø	Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy
Forsvarskordinator	Bardu, Målselv og Sørreisa
Sentralbordtjeneste	Bardu, Gratangen, Lavangen og Salangen

Uformelle fagnettverk

- IKT-forum
- Personalforum
- Økonomisjef-forum
- Kulturforum
- Kulturskoleforum
- Geriatrinettverket Midt-Troms
- Helsesøstre for regionen
- Nettverk for psykisk helse Midt-Troms
- Nettverk for lindrende behandling
- PU-nettverket Midt-Troms
- Sa-Do- kompetansenettverk (nettverk for saksbehandling og dokumentasjon i helsefeltet)
- Barnevernsforum
- Landbruksforum
- Næringslederforum
- Biblioteknettverk